

Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudiantes en programas de movilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

Localización

LOCALIZACIÓN DA FACULTADE.

Dirección postal:

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grao en Traballo Social

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05G220V01301	Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital	1c	6
O05G220V01302	Conceptos, teorías e métodos en traballo social	1c	6
O05G220V01303	Psicoloxía: Psicoloxía social	1c	6
O05G220V01304	Servizos sociais especializados I	1c	6
O05G220V01401	Dereito: Dereito e traballo social	2c	6
O05G220V01402	Habilidades sociais e de comunicación do traballo social	2c	6

O05G220V01403	Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social	1c	6
O05G220V01404	Política social	2c	6
O05G220V01405	Saúde, dependencia e vulnerabilidade	2c	6
O05G220V01406	Servizos sociais especializados II	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS

Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital

Materia	Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital			
Código	O05G220V01301			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descriptores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Profesorado	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Correo-e	sepulveda@edu.xunta.es			
Web				
Descripción xeral	Esta materia ten a finalidade de asentar coñecementos básicos sobre o desenvolvemento psicolóxico ao longo do ciclo vital. É unha materia de carácter básico que se imparte no segundo curso tras haber cursado unha aproximación xenérica á psicoloxía a partir da materia Psicoloxía básica.			

Competencias

Código

A1	Que os estudiantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudiantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudiantes poídan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudiantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C24	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita nas lingua nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D23	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
1. Coñecer as principais teorías e modelos do desenvolvemento.	A1 A2 A3 A5	B1 C24 C22 C1	D1 D4 D9 D10 D16
2. Fomentar hábitos de traballo que permitan o desenvolvemento dun sistema persoal de traballo autónomo.	A2 A3 A4	B1 B6 C22	D2 D11 D18 D19 D23
3. Favorecer a utilización de recursos e instrumentos proporcionados polas disciplinas psicolóxicas para a súa aplicación.	A1 A2 A3	B1 B2 C22	D1 D4 D16 D18 D23
4. Desenvolver unha actitude de cooperación, respeto, tolerancia e compromiso tanto no seu traballo como alumno como na súa conduta profesional posterior.	A2 A4 A5	B1 B6 C24	D8 D11 D14 D17

Contidos

Tema

1. Concepto de desenvolvemento.	Precisións conceptuais. Modelos teóricos explicativos do desenvolvemento. Principais teorías sobre o desenvolvemento. Os grandes problemas conceptuais: o papel da herencia, o medio e os períodos críticos
2. Desenvolvimento físico e motor.	Factores que afectan ó desenvolvemento do feto. Primeiras conductas do recién nado. Bases do desenvolvemento psicomotor. Desenvolvemento físico e progresos no autocontrol.
3. Desenvolvimento cognitivo, intelectual, social e da personalidade; propostas para a súa promoción.	Desenvolvemento cognitivo Desenvolvemento sensorial, atencional e da percepción. A memoria e a utilización de estrategias. Aparición e desenvolvemento da lingua. Desenvolvemento da intelixencia Precisións conceptuais. Teoría de Piaget: Período sensoriomotor, preoperatorio, operacional concreto, operacional formal. Desenvolvemento da personalidade. Desenvolvemento afectivo: o apego. Factores da personalidade. A adopción do sexo. O desenvolvemento moral. As relacións sociáis. Os procesos de socialización. O coñecemento do mundo social. Contextos de interacción social. O xogo e a súa influencia no desenvolvemento.
4. A adolescencia, a idade adulta e a terceira idade: estudio de ditas etapas e desenvolvemento positivo nas mesmas.	A adolescencia. Precisións conceptuais. Cambios biolóxicos e psicolóxicos. Adolescencia idade de conflitos. Principais problemas adolescentes. A identidade persoal. Adaptación social. A idade adulta. Precisións conceptuais. A personalidade. Desenvolvemento intelectual. Familia e traballo. Homosexualidade e adopción. O traballo. A terceira idade. Mitos sobre o envellecer. Cambios físicos. Personalidade e concepto do <u>eu</u> . Aprendizaxe e memoria. A xubilación. A morte como tema evolutivo.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	73.5	96
Traballo tutelado	24	24	48
Foros de discusión	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos do temario da materia obxecto de estudo.
Traballo tutelado	Presentación das directrices para a realización dun traballo de investigación no eido do Traballo Social. Traballo dos alumnos baixo a supervisión do profesor sobre ditos traballos de investigación.
Foros de discusión	Actividades de análise, reflexión e debate sobre distintas cuestións do desenvolvemento humán e a súa importancia para o exercicio profesional. O profesor planteará un tema e abrirá un debate sobre o mesmo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descripción
Traballo tutelado	Os alumnos poden asistir ás titorías para plantear as dúbihdas que teñan.
Foros de discusión	Nas titorías poden resolver as dúbihdas.
Probas	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Aconséllase aos alumnos facer unha revisión das súas respuestas coa axuda do profesor.

Avaliación		Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Nas sesións de grupos medianos se elaborará o guión para a realización das prácticas sobre os distintos contidos da asignatura. Asistencia obligatoria ó 80% das sesións e entrega dos informes das prácticas propostas por o profesor. A principio de curso entregarase o temario e o calendario das prácticas.	40	A1 A2 A3 A4	B1 B6 C22 C24 D1 D2 D4 D8 D9 D10 D11 D18 D19
Foros de discusión	Os alumnos entregarán informes escritos sobre as actividades realizadas nos pequenos grupos.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B6 C22 C24 D1 D8 D9 D10 D16 D17
Resolución de problemas e/ou exercicios	O exame consistirá en responder por escrito a unha serie de preguntas (entre quince e vinte) sobre os contidos impartidos tanto nas sesións maxistrais como nos medianos e pequenos grupos. As preguntas serán calificadas con 1 ou 0 puntos.	50	A1 A2	B2 C22 C24 D1 D4 D9 D16 D23

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tanto para asistentes como para non asistentes: Para aprobar a asignatura é preciso acadar o 50% da puntuación en cada unha das partes avaliadas.

Criterios de avaliação para NON asistentes: Os alumnos para ser considerados non asistentes terán que comunicalo ao profesor por escrito e de maneira presencial durante o mes de setembro; de non ser así serán considerados asistentes. Nesa primeira reunión o profesor explicaralles os traballos que terán que facer ao longo do curso e establecerá as datas de entrega..

Exame: 50% da nota final. Tipo de exame igual ao dos asistentes.

Traballos tutelados: 40% da nota final. Os alumnos non presenciais terán que realizar os traballos de investigación que sinale o profesor. As instrucciones e o seguimento serán realizados nas horas de titoría (se precisa un mínimo de tres asistencias a titoría). A non asistencia a algunha titoría suporá o suspenso nesa parte. Ditos informes serán defendidos oralmente polo alumno ao final do curso, no día e hora que o profesor sinale.

Actividades de reflexión: 10% da nota final. Os alumnos entregarán por escrito comentarios sobre tres temas de debate propostos polo profesor.

Convocatoria extraordinaria: As partes da asignatura superadas na convocatoria ordinaria manteranse na segunda convocatoria do mesmo curso.

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Palacios, J., Marchesi, A. e Coll, C., **Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva**, 2^a ed., Alianza Editorial, 1999

García Madruga, J.A. e Pardo, P., **Psicología Evolutiva, Vol. 2**, UNED, 1997

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía básica/O05G220V01103

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Outros comentarios

A asistencia a clase facilita en gran medida a superación da asignatura.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Conceptos, teorías e métodos en traballo social

Materia	Conceptos, teorías e métodos en traballo social			
Código	O05G220V01302			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descriptores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Méndez Fernández, Ana Belén			
Profesorado	Méndez Fernández, Ana Belén			
Correo-e	anabel@uvigo.es			
Web				
Descripción xeral	Trátase dunha asignatura de carácter obligatorio, incluída no módulo do título de grao denominado: OTraballo Social, conceptos, métodos, teoría e aplicación. Dentro deste sitúase na materia denominada:Métodos, modelos e técnicas de Traballo Social. Ten por obxectivo principal que o alumnado se achegue a intervención profesional do Traballo Social, coñecendo e anilizando o seu concepto tanto clásico como dende unha perspectiva crítica. Para operar de forma científica na profesión de Traballo Social é imprescindible que o alumnado coñezca, manexe e analice as diferentes perspectivas teórico-metodolóxicas da disciplina para garantir unha adecuada intervención. Sin olvidar que calquera perspectiva empregada debe estar en consoancia có respecto os Dereitos Humanos.			

Competencias

Código

A1	Que os estudiantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudiantes saibam aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudiantes poídan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudiantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responer a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención

C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociendo o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, cuidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C9	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
C19	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C23	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
C24	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
D7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D20	Creatividade
D21	Liderado
D22	Iniciativa e espírito emprendedor
D23	Motivación pola calidade
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación
e Aprendizaxe

1.-Coñecer e comprender os conceptos básicos da intervención profesional tanto intrínsecos como extrínsecos, así como a dimensión ideolóxica implícita na intervención e a metodoloxía profesional.	B1 B2 B3 B4	C3 C5 C22 C24	D1 D3 D8 D15 D16 D17 D18 D23 D24
2.-Coñecer e comprender críticamente as diferentes perspectivas teóricas e metodolóxicas en Traballo Social e a súa repercusión na práctica profesional.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B6 C2 C3 C4 C5 C8 C13 C22 C23	D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
3.-Ser capaz de analizar a natureza das relacións entre profesionais, usuarios e as potencialidades e dificultades que as marcan, tendo en conta aspectos relativos ao xénero, a clase e a diversidade cultural e as súas implicacións metodolóxicas	B1 B3 C6 C7 C8 C13 C22 C24	C2 C3 C6 C7 C8 C13 C22 C24	D3 D11 D14 D17 D19 D21 D23 D24
4.-Coñecer e ser capaz de aplicar as diferentes fases do proceso metodolóxico da intervención profesional e a súa interrelación coa teoría, obxeto e fines do Traballo Social.	B2	C2 C3 C4 C5 C6 C9 C10 C17	D1 D2 D3 D6 D8 D15 D16 D18 D23 D24
5.-Ser capaz de identificar as situacións de risco e crise e priorizar a toma de decisións na aplicación do proceso metodolóxico.	B1	C3 C5 C15 C24	D1 D2 D3 D8 D9 D10
6.-Coñecer os modos de implicar aos usuarios/as dos servizos de Traballo Social para incrementar os seus recursos, a súa capacidade e o seu poder para influir nos factores que afectan a súa vida e na súa toma de decisións.	B3	C2 C6 C8 C13 C23 C24	D1 D3 D6 D8 D14 D15 D16 D17 D21 D24

7.-Ser capaz de analizar e valorar as consecuencias das distintas tomas de decisións no momento de seleccionar e aplicar as diversas opcións metodolóxicas.	B2	C3	D1
		C5	D2
		C10	D3
		C13	D8
		C15	D9
		C17	D10
		C19	D12
		C24	D16
			D17
			D24
8.-Adquirir habilidades básicas para coñecer, comprender e aplicar unha terminoloxía axeitada as diferentes perspectivas teórico-metodolóxicas.	A3	B6	C10 D1 C22 D2 C23 D3 D8 D16 D17 D23 D24
9.-Adquirir habilidades básicas para analizar, contextualizar e avaliar críticamente os textos e documentos científicos relacionados coa teoría e metoloxía da intervención profesional.		C22 C23	D1 D2 D3 D8 D18 D22 D23
10.-Adquirir habilidades básicas para aplicar a autocriticá en ideas, comportamentos e habilidades personales/sociais para evitar a interferencia nas aplicacións metodolóxicas.	B6	C10 C23 C24	D1 D3 D8 D11 D12 D14 D15 D16 D17 D23 D24
11-Analizar e comprender de forma crítica o uso dos recursos sociais na intervención profesional.	B6	C3 C10 C24	D1 D8 D10 D12 D16 D23 D24

Contidos

Tema

1.-Conceptos, características e contextos da intervención profesional en Traballo Social. Non hai.

2.-Método e metodoxía en Traballo Social: Definicións e conceptos. Non hai.

3.-Aproximación ás diferentes perspectivas teóricas e metodolóxicas na intervención profesional. Non hai.

4.-O proceso metodolóxico en Traballo Social. Non hai.

Estudio detallado e aplicacións dos compoñentes básicos. A utilización dos recursos sociais na intervención profesional. Os recursos sociais como medio e no como fin.

5.- Implicación dos usuarios dos servizos de Traballo Social. Participación, potenciación, defensa e acompañamiento. Non hai.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	0	22.5
Seminario	22.5	34	56.5
Traballo tutelado	0	45	45

Exame de preguntas obxectivas	1.5	19	20.5
Debate	1	4.5	5.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descripción	
Lección maxistral	Exposición xeral por parte da profesora dos contidos da materia. A fin de garantir e mellorar o proceso de ensinanza-aprendizaxe o alumnado deberá ler previamente os contidos que se desenvolverán en cada sesión e elaborará un documento coas dúbidas surxidas durante a lectura dos mesmos, promovendo así sesións interactivas e que respondan as necesidades concretas do alumnado.
Seminario	Empregaránse como complemento das sesións maxistrais. Consistirán en lectura previa de textos e documentos para ser debatidos e expostos nas sesións. Así como análise e resolución de exercicios prácticos que garanticen a integración teórico-práctica da asignatura. Si se considera oportuno para o desenvolvemento dalguna cuestión concreta traerense expertos a aula.
Traballo tutelado	O alumnado deberá ler, analizar, comprender, e extraer conclusións dun libro (ou conxunto equivalente de artigos) relacionado coas competencias e contidos da materia, así como manexo de bibliografía complementaria relacionada. Esta actividade terá carácter autónomo e será grupal. Ten como obxectivo principal a familiarización coa literatura profesional, a aprendizaxe colaborativa en grupos, búsqueda de información en bases de datos, presentación por escrito e capacidade de argumentación e defensa de carácter académico-científico. Para poder proceder a súa presentación e avaliación a profesora marcará a inicios de curso o procedemento obrigatorio de supervisión previa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita.
Traballo tutelado	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita.
Probas	Descripción
Debate	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita.

Avaliación

Descripción		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	O alumnado para garantir o desenvolvemento da materia deberá traer realizadas as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario (esquema das lecturas e/ou resolución de exercicios así como a súa exposición cando lleves corresponda). Só poderá ser avaliado positivamente neste apartado si cumple coas tarefas solicitadas de forma correcta (en tempo e forma).	10 máximo A1 A2 A3 A4 A5 B1 B2 B3 B4 B5 C2 C3 C5 C6 C8 D2 D3 D6 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21 D23 D24	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21 D23 D24

Traballo tutelado	Nas sesións dos grupos medios, asesorarase, orientarase e realizaranse tarefas en relación a un traballo relacionado coa temática da materia, proposto pola profesora. Estas tarefas son de obrigado cumprimento, en presentación en tempo e forma para ser avaliado positivamente. Terá carácter grupal e presentarase por escrito con formato de traballo académico.	20 máximo	A4 A5 C3 C5 C6 C8 C9 C13 C15 C22 C23 D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Proba tipo test. Constará de 20 ou 40 preguntas baixo o sistema de acertos-erro. O número de preguntas netas para aprobar serán 13 ou 26. Versará sobre os contidos da materia desenvolvidos nas sesións maxistrais e nos seminarios.	40 máximo	A5 B2 B3 B4 B6 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C13 C15 C17 C19 C22 C23 D1 D3 D8 D15 D17 D18 D23 D24 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C13 C15 C17 C19 C22 C23
Debate	Defensa do traballo tutelado. A hora e día para cada grupo será marcada pola profesora e discriminará individualmente a nota do traballo tutelado, mediante un debate coa profesora sobre o seu contido. Só se procecerá a defensa si o traballo tutelado entregado por escrito está aprobado. No caso de alumado, que por causa xustificada non poida defender nas datas establecidas pola profesora para o grupo, deberá comunicalo, e desenvolverá a defensa, mediante preguntas cortas de reflexión, na data oficial do examen.	30	A3 A5 C13 C22 C23 D1 D3 D4 D8 D10 D14 D15 D16 D19 D21 D23 D24

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder superar a materia deberán aprobarse previamente e de forma independiente cada unha das probas previstas no apartado de avaliação. En todo caso, o alumnado non poderá ser avaliado se non presenta en tempo e forma en tareas encomendadas para os seminarios e o traballo tutelado.

Advírtese o alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte, este aspecto rixe tanto para o alumnado asistencial como non asistencial.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

1.-ALUMNADO ASISTENCIAL: será considerado como tal aquel que teña unha asistencia mínima do 80% ás sesións maxistrais e un máximo de dúas faltas de asistencia aos seminarios. En caso de non cumplir con este requisito serán avaliados como alumnado non asistencial. As modalidades así como a puntuación é a que está establecida nas metodoloxías de avaliação.

Lembrar que só se podrá aprobar a materia, cando se obteña un aprobado en cada unha das metodoloxías de forma independiente.

2.-ALUMNADO NON ASISTENCIAL: aquel alumnado que non cumpra os requisitos mínimos de asistencia ás clases (maxistral e

seminarios). Este alumnado será avaliado nunha proba final global e única que consistirá en (cada unha das partes deberá estar aprobada por independente para poder superar a asignatura):

a.-Examen final na convocatoria oficial mediante proba obxectiva (igual formato e sistema de corrección que para os asistentes). Este examen versará sobre os contidos teóricos das sesións maxistrais e seminarios. Puntuará un 40%

b.-Entrega dun dossier que recolla os traballos realizados polo alumnado asistencial para as tarefas dos seminarios e dos contidos relacionados có traballo tutelado (previamente a súa entrega deberá estar supervisado ao longo do curso, con carácter obligatorio, pola profesora). Ademais deberá presentar (neste dossier) os mapas conceptuais e unha páxina de conclusóns por cada teoría que non sexa obxeto da pregunta de desenvolvemento. Puntuará un 10%. So se avaliará si se supera o examen tipo test.

c.-Pregunta de desenvolvemento: so se avaliará si supera o examen tipo test, versará sobre os aspectos e materiais relacionados có traballo tutelado, levararase a cabo sempre que se teña superado a primeira parte do examen tipo test (avalía as competencias obtidas polo alumnado asistencial no traballo tutelado). O alumnado seleccionará cal será a teoría obxeto de examen e as ourtras irán no dossier antedito (mapa conceptual e conclusión, máximo unha páxina por teoría). Puntuará un 20%

d.-Defensa oral, mediante debate dos contidos do examen coa profesora (apartado c. Será convocado pola profesora en hora e día, previo ao pecha de actas). Puntuará un 30%.

ADVERTENCIA: O seguimento continua das actividades de aula, realizarase a traveso da Plataforma Faitic, polo tanto todo o alumnado matriculado (tanto asistencial como non asistencial) debe estar inscrito en dita plataforma desde o inicio de curso.

SEGUNDA CONVOCATORIA

Na convocatoria de xullo serán avaliadas só aquelas probas e competencias que non se superaran na convocatoria anterior.

As datas oficiais dos exámenes poden consultarse na web da facultade

(<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>) no espazo 'Exames 2019-20'

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

De Robertis, C., **Metodología de la intervención en trabajo social**, El Ateneo,

Matus Sepúlveda, T., **Propuestas contemporáneas en Trabajo Social: hacia una intervención polifónica**, Espacio, 2002

Morán Carrillo, J. M., **Intervención metodológica en trabajo social: estrategias de intervención y contexto en trabajo social**, Certeza, 2004

Quezada Benegas, M. et al., **Perspectivas Metodológicas en Trabajo Social**, Espacio, 2001

Vélez Restrepo, O.L., **Reconfigurando el Trabajo Social. Perspectivas y tendencias contemporáneas**, Espacio, 2003

Bibliografía Complementaria

Aguilar Idáñez, M. J., **Trabajo social: concepto y metodología**, Paraninfo, 2013

Chambon, D. S. et al., **Foucault y el Trabajo Social**, Maristán, 2001

Escalada, M et al., **El diagnóstico social: proceso de conocimiento e intervención social**, Espacio, 2001

Healy, K., **Trabajo Social. Perspectivas contemporáneas**, Morata, 2001

Howe, D., **Dando sentido a la práctica. Una introducción a la Teoría del Trabajo Social**, Maristán, 1999

Kisnerman, N., **Pensar el Trabajo Social: una introducción desde el construcciónismo**, Lumen-Humanitas, 1998

Morán Carrillo, J. M., **Fundamentos del trabajo social: trabajo social y epistemología**, TIRANT LO BLANCH, 2006

Martínez, M.J. (Coord.), **Para el Trabajo Social. Aportaciones teóricas y prácticas**, Maristán, 2000

Morin, E., **Introducción al pensamiento complejo**, 2ª, Gedisa, 1995

Navarro Pedreño, S., **Redes sociales y construcción comunitaria. Creando (con)textos para una acción ecológica**, CCS, 2004

Rozas Pagaza, M. et al. (Coord.), **Trabajo Social y compromiso ético: asistencia o resistencia**, Espacio, 2000

VV.AA, **El método: itinerarios para la acción (I y II)**, Números 57 y 58, 2000

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Ética e traballo social/O05G220V01502

Proceso de planificación en traballo social/O05G220V01504

Traballo social grupal e comunitario/O05G220V01604

Traballo social individual e familiar/O05G220V01505

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Introducción ao traballo social/O05G220V01105

Psicoloxía: Psicoloxía básica/O05G220V01103

Socioloxía: Socioloxía xeral/O05G220V01203

Outros comentarios

- 1.-Traballar e estudiar de xeito continuado mellora notablemente a superación da materia, xa que é unha materia que requiere asentar de forma continúa os contidos.
 - 2.-Leer os temas da sesión maxistral previamente a mesma, co fin de mellorar a comprensión da explicación xeral da profesora, así como traer elaboradas as dudas a aula para poder resolvelas en función das necesidades do alumnado.
 - 3.-Levar o día as actividades planificadas para cada seminario.
 - 4.-Non saltarse as pautas de orgnización para o traballo tutelado.
 - 5.-Plantexar todas as dúbidas sobre calquier aspecto da materia a profesora, tanto na aula (en relación os contidos e exercicios) como nas titorías de despacho (para outros aspectos relacionados coa materia ou para afondar en dúbidas que por cuestión de tempo non sexa posible facelo na aula). A utilización das titorías ten un carácter fundamental (tanto para alumnado asistencial como non asistencial) coa fin de facilitar o desenvolvemento e superación da materia.
 - 6.-Para o alumnado non asistencial recomendase iniciar unha titorización desde o inicio da materia, cara os aspectos teóricos e fundamentalmente para desenvolver adecuadame a parte da proba final que equivale o traballo tutelado do alumnado asistencial.
 - 7.-Ter en conta a necesidade das materias previas a cursar no momento de matricular e no seu caso cursar.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS

Psicología: Psicología social

Materia	Psicología: Psicología social			
Código	O05G220V01303			
Titulación	Grado en Trabajo Social			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castellano Gallego			
Departamento	Análisis e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Profesorado	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Correo-e	elenadejesus@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
Descripción xeral	La Psicología Social forma parte del plan formativo de la titulación de Trabajo Social como una materia de carácter fundamental o básica a cara descubierta a la comprensión del comportamiento *humán social y a la intervención en el inclusivo. Dicta *asignatura ofrece contribuciones relevantes a nivel teórico, metodológico y práctico para el *curriculum formativo en Trabajo Social, en la medida en que trata temas que tienen que ver con los procesos psicosociales básicos que subyacen al comportamiento social (percepción de personas y conocimiento social, relaciones sociales, comunicación, comportamiento *prosocial y agresivo, etc.), las actitudes y los grupos. De este modo se adecúa al perfil de la titulación y aporta conocimientos útiles para los y las futuras profesionales del Trabajo Social en la medida en que tienen que estar capacitados para realizar intervenciones en contextos sociales e institucionales (en los que viven individuos, grupos, familias, organizaciones y comunidades); participar en el planteamiento y evaluación de políticas, *servicios e iniciativas sociales; *contribuir a la ciudadanía activa mediante lo *empowerment y la garantía de los derechos *humáns y sociales, y trabajar en la prevención de los problemas sociales.			

Competencias

Código

A1	Que los estudiantes hayan demostrado poseer y comprender conocimientos en un área de estudio que parte de la base de la educación secundaria general, y se suele encontrar a un nivel que, si bien se apoya en libros de texto avanzados, incluye también algunos aspectos que implican conocimientos procedentes de la vanguardia de su campo de estudio.
A2	Que los estudiantes sepan aplicar sus conocimientos a su trabajo o vocación de una forma profesional y posean las competencias que suelen demostrarse por medio de la elaboración y defensa de argumentos y la resolución de problemas dentro de su área de estudio.
A3	Que los estudiantes tengan la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro de su área de estudio) para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética.
A4	Que los estudiantes puedan transmitir información, ideas, problemas y soluciones a un público tanto especializado como no especializado.
A5	Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía.
B1	Capacidad para trabajar y valorar de manera conjunta con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades sus necesidades, limitaciones, dificultades, malestares y circunstancias
B2	Analizar situaciones sociales objeto de intervención, planificar, desarrollar, ejecutar, revisar y evaluar la práctica del trabajo social con personas, familias, grupos, organizaciones, y comunidades y con otros profesionales
B3	Trabajar con las personas para que sean autosuficientes y con capacidad para manifestar sus necesidades, deseos, puntos de vista y circunstancias
B5	Administrar y ser responsable, con supervisión y apoyo, de la propia práctica dentro de la organización
B6	Demostrar competencia profesional en el ejercicio del trabajo social
C1	Establecer relaciones profesionales al objeto de identificar la forma más adecuada de intervención
C2	Intervenir con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para ayudarles a tomar decisiones bien fundamentadas acerca de sus necesidades, circunstancias, riesgos, opciones preferentes y recursos, tomando en consideración la diversidad cultural -y por lo tanto la especificidad de las minorías étnicas, culturales, lingüísticas...-, la exigencia de promover la igualdad entre hombres y mujeres, el requerimiento de tender hacia una sociedad sostenible medioambientalmente y de defender los valores de la paz
C5	Interactuar con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para conseguir cambios, para promocionar el desarrollo de los mismos y para mejorar sus condiciones de vida por medio de la utilización de los métodos y modelos de Trabajo Social, haciendo un seguimiento con regularidad de los cambios que se producen al objeto de preparar la finalización de la intervención

C7	Apoyar el desarrollo de redes para hacer frente a las necesidades y trabajar a favor de los resultados planificados examinando con las personas las redes de apoyo a las que puedan acceder y desarrollar; en especial, en el caso de mujeres (maltratadas, cuidadoras habituales de personas dependientes, enfermas mentales y con otras incapacidades, ...) y tomando en consideración las peculiaridades de Galicia en tanto que país con alta dispersión poblacional, agrupación territorial muy diferenciada entre el rural y los espacios urbanos, territorios abandonados y alto envejecimiento de la población (exigencia de mayores redes)
C8	Promover el crecimiento, desarrollo e independencia de las personas identificando las oportunidades para formar crear grupos, utilizando la programación y las dinámicas de grupos para el crecimiento individual y el fortalecimiento de las habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidad multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) y con las mujeres, habida cuenta su marginación históricamente condicionada en lo tocante a participación social-cultural y en los órganos de decisión y poder (empowerment)
C9	Trabajar con los comportamientos que representan un riesgo para el sistema cliente identificando y evaluando las situaciones y circunstancias que configuran dicho comportamiento y elaborando estrategias de modificación de los mismos
C11	Utilizar la mediación como estrategia de intervención destinada a la resolución alternativa de conflictos
C20	Trabajar de manera eficaz dentro de sistemas, redes y equipos interdisciplinares y «multiorganizacionales» con el propósito de colaborar en el establecimiento de fines, objetivos y tiempo de duración de los mismos contribuyendo igualmente a abordar de manera constructiva los posibles de desacuerdos existentes
D1	Capacidad de análisis y síntesis
D2	Capacidad de organización y planificación
D3	Capacidad reflexiva
D6	Conocimiento de la cultura propia de la comunidad
D7	Aprendizaje y dominio de nuevas tecnologías
D8	Capacidad de gestión de la información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisiones
D11	Trabajo en y con equipos diversos
D14	Habilidades en las relaciones interpersonales
D15	Reconocimiento y respeto a la diversidad y la multiculturalidad
D16	Razonamiento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaje autónomo
D20	Creatividad
D24	Sensibilidad hacia temas medio ambientales, igualdad entre hombre y mujeres, cultura de la paz, etc.

Resultados de aprendizaje

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Que el alumnado sea capaz de conocer los procesos de interacción e influencia social y aplicar dicho conocimiento con el fin de trabajar con las personas para que sean autosuficientes y con capacidad para manifestar sus necesidades, deseos, puntos de vista y circunstancias	A1	B3	C2	D1
	A2	B6	C5	D2
	A3		C8	D3
	A4		C9	D8
	A5			D11
				D14
				D15
				D16
				D17
				D18
				D24
Que el alumnado sea capaz de conocer y aplicar conocimientos sobre procesos psicosociales básicos que capaciten para interactuar con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para ayudarles a tomar decisiones bien fundamentadas acerca de sus necesidades, circunstancias, riesgos, opciones preferentes y recursos, considerando la diversidad cultural, la exigencia de promover la igualdad entre hombres y mujeres, la necesidad de tender hacia una sociedad ambientalmente sostenible y de defender los valores de la paz	A1	B1	C1	D2
	A2	B3	C2	D3
	A3	B5	C9	D6
	A4	B6		D8
				D9
				D10
				D11
				D14
				D16
				D17
				D18
				D24

Ser competentes en el análisis y cambio de actitudes con el fin de poder interactuar con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para conseguir cambios, para promover el desarrollo de los mismos y para mejorar sus condiciones de vida	A2 A3 A4 B6	B1 B2 B3	C5 C8 C9	D1 D3 D6 D7 D9 D11 D14 D15 D16 D18 D20 D24
Ser capaces de promover el crecimiento, desarrollo, así como la autosuficiencia de las personas y resolver conflictos interpersonales aprovechando los conocimientos sobre dinámica de grupos, influencia social y actitudes.	A2 A3 A4	B1 B3 B6	C8 C11	D1 D3 D6 D9 D14 D15 D17 D20
Que el alumnado sea capaz de saber apoyar el desarrollo de redes para hacer frente a las necesidades y trabajar a favor de los resultados planificados examinando con las personas las redes de apoyo a las que puedan acceder y desarrollar, apoyándose en su formación sobre grupos, actitudes e influencia social	A2 A4	B1 B6	C1 C7 C8 C20	D2 D3 D6 D9 D11 D14 D20

Contenidos

Tema	
I. Introducción	Psicología Social y Trabajo Social. El enfoque psicosocial como puente entre el enfoque psicológico y el sociológico.
II. Procesos psicosociales básicos	Socialización y aprendizaje social. El conocimiento social de las personas: percepción social, cognición social y procesos de atribución. La comunicación: comunicación verbal y no verbal. Niveles de comunicación.
III. Relaciones interpersonales (I)	Relaciones interpersonales y procesos de atracción: afiliación, atracción interpersonal. Comportamiento altruista
IV. Relaciones interpersonales (II)	Relaciones interpersonales y procesos de rechazo: estereotipos, prejuicios y discriminación. La agresión.
V. Actitudes e influencia social	Actitudes: estructura, formación, medición. Cambio de actitudes. Procesos de influencia social: mayoritaria y minoritaria.
VI. Grupos	Introducción a la Psicología social de los grupos (estructura y dinámica), a las relaciones entre grupos, y al comportamiento colectivo.

Planificación

Actividad	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Lección magistral	20	0	20
Seminario	15	10	25
Trabajo tutelado	0	45	45
Presentación	1	5	6
Seminario	3	0	3
Eventos científicos	2	0	2
Examen de preguntas objetivas	1.5	45	46.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodologías

Actividades introductorias	Descripción
	<p>Toma inicial de contacto con el alumnado a efectos de:</p> <ul style="list-style-type: none">- Detección de conocimientos previos, expectativas en relación a la materia, intereses y motivaciones del alumnado.- Presentación de la materia (objetivos, contenidos, metodología, criterios de evaluación) y aclaración de posibles dudas al respecto.- Pautas para la realización de trabajos tutelados.
Lección magistral	Exposición por parte del profesorado de los contenidos básicos de la materia.

Seminario	Prácticas guiadas en las que se aborda un tema monográfico, que sirven para ampliar y profundizar en los contenidos tratados en las sesiones magistrales y dan orientaciones de cara al mundo profesionalizante.
Trabajo tutelado	Trabajos y proyectos que hace el alumnado de manera autónoma fuera del aula, tras la consiguiente planificación con el profesorado y bajo su supervisión. Se llevará a cabo de manera preferentemente grupal o, de no poder así, individual.
Presentación	Exposición por parte del alumnado del trabajo tutelado.
Seminario	Entrevistas mantenidas por el alumnado con el profesorado para asesoramiento y desarrollo de las actividades de la materia y del proceso de aprendizaje.
Eventos científicos	Invitación de profesionales de prestigio para ahondar en el conocimiento de alguno de los temas abordados en la asignatura.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Lección magistral	Atención a las dudas, sugerencias... del alumnado y guía del proceso formativo.
Seminario	Atención a las dudas, sugerencias... del alumnado y guía del proceso formativo.
Actividades introductorias	Presentación del temario. Evaluación inicial de la asignatura. Atención a las dudas, sugerencias... del alumnado.
Seminario	Atención a las dudas, sugerencias... del alumnado y guía del proceso formativo.
Probas	Descripción
Examen de preguntas objetivas	Aclaración de dudas. Evaluación final de la asignatura

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	Participación y realización de ejercicios individualmente o en grupo bajo la dirección del profesorado. Seminarios.	20	A1 A2 A3	B1 B3 B6	C2 C5 C7	D3 D9 D10
	Puntuación máxima: hasta 2 puntos del total de la nota. Es preciso obtener como mínimo 1 punto en este apartado para superar la prueba.		A5		C8	D11
					C9	D16
					C11	D17
					C20	D18
						D20
						D24
Trabajo tutelado	Elaboración, grupal o individual, de trabajos teórico-prácticos relacionados con la temática de la asignatura.	20	A1 A2 A3	B2 B3 B5	C1 C8 C20	D1 D2 D3
	Puntuación máxima: hasta 2 puntos del total de la nota. Es preciso obtener como mínimo 1 punto en este apartado para superarlo.		A4 A5	B6		D6 D7
						D8
						D11
						D14
						D15
						D16
						D18
						D20
Presentación	Exposición, grupal o individual, de los trabajos teórico-prácticos realizados sobre la temática de la asignatura.	10	A1 A2 A3	B5 B6	C1 C20	D1 D2 D7
	Puntuación máxima: hasta 1 punto del total de la nota. Es preciso obtener como mínimo 0.5 puntos en este apartado para superarlo.		A4 A5		A4 A5	D8 D11 D14 D20 D24
Examen de preguntas objetivas	Realización de un examen tipo test sobre los contenidos del temario. Las preguntas dejadas en blanco no se tendrán en cuenta en la calificación.	50	A1 A5	B6		D1 D2 D3 D8 D18
	Puntuación máxima: hasta 5 puntos de la nota final. Es preciso obtener como mínimo 2.5 puntos (lo que equivale a un 5 en el examen) para superar este apartado.					

Outros comentarios sobre a Avaliación

REQUISITO PARA PRESENTARSE A LAS PRUEBAS DE EVALUACIÓN:

El alumnado deberá entregar o subir a Faitic su ficha debidamente cumplimentada en un plazo máximo de tres semanas, haciendo constar expresamente la modalidad elegida, lo que implica contactar necesariamente con el profesorado a principios de curso para comunicarle su elección y poder ser convenientemente evaluado.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN:

Se aplicarán dos sistemas de evaluación tomando como criterio diferencial la asistencia o no a las clases presenciales y a las tutorías grupales, dado que la planificación de este proceso de enseñanza-aprendizaje exige la presencia del alumnado, sobre todo en aquellas relacionadas con la adquisición de competencias procedimentales y actitudinales, lo que implica hacer un seguimiento de las asistencias mediante controles. Quien sin notificarlo tenga una asistencia por debajo del 80% será considerado a todos los efectos como no asistencial, salvo causa debidamente justificada (enfermedad o muerte de un familiar cercano...).

Modalidad asistencial:

La nota final vendrá dada por la suma de las puntuaciones obtenidas nos distintos apartados especificados en el cuadro superior, siendo preciso tener superados cada uno de ellos aisladamente.

Modalidad no asistencial:

La evaluación y la superación de la materia vendrá determinada por el examen final teórico-práctico (50% de la nota final, siendo necesario obtener como mínimo 2.5 puntos de los 5 que integran este apartado) y por la realización de un trabajo tutelado por el profesorado que habrá que presentar en la fecha de examen de la convocatoria oficial (40% restante de la nota, siendo preciso alcanzar como mínimo 2 puntos, a lo que se sumará el 10% de seguimiento continuado del trabajo por el profesorado). La nota final vendrá dada por la suma de las puntuaciones obtenidas en los dos apartados, siendo preciso superar cada uno de ellos aisladamente.

SEGUNDA CONVOCATORIA:

Las competencias no superadas, derivadas de la totalidad y/o de parte de las pruebas/actividades objeto de evaluación, podrán ser recuperadas en la convocatoria de julio, guardándose la nota de la parte superada, tanto en la modalidad asistencial como en la no presencial.

Según la normativa vigente, con independencia de su asistencia o no a las clases el alumnado disfrutará de condiciones equivalentes de evaluación.

La fecha oficial de los exámenes puede consultarse en la web de la Facultad:

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php>

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Baron, R.A. e Byrne, D., **Psicología Social**, 1, Pearson, 2014

Fernández, I., Cuadrado, M.I., **Psicología Social**, 1, Sanz y Torres, 2012

Gaviria, E., Cuadrado, I. e López, M. (Coord.), **Introducción a la Psicología Social**, 1, Sanz y Torres, 2009

Hogg, M. e Vaughan, G., **Psicología Social**, 5, Panamericana, 2010

Morales, J.F. e Olza (Coords.), **Psicología Social y Trabajo Social**, 1, McGraw-Hill, 1999

Sabucedo; J.M., Morales, J.F., **Psicología Social**, 1, Panamericana, 2015

Bibliografía Complementaria

Alvaro,J.L.; Garrido Luque, A., **Psicología Social**, 1, McGraw-Hill, 2003

Blanco, A.e Rodríguez Marín, J., **Intervención Psicosocial**, 1, Pearson, 2007

Cuadrado, I., Gaviria, E., López, M., **Cuaderno de prácticas de Ps. Social**, 1, Sanz y Torres, 2007

Diego Vallejo,, R., Chico, M., **Prácticas de Psicología Social**, 1, Pirámide, 2006

Espelt, E.Javaloy, F. y Rodríguez, A., **Comportamiento colectivo y movimientos sociales**, 1, Pearson, 2013

Fernández Sedano, I., **Cuaderno de prácticas de Ps. Social Comunitaria**, 1, Sanz y Torres, 2008

Franzoi, S., **Psicología Social**, 1, McGraw-Hill, 2007

Hernández, B. , e Valera, S., **Psicología Social Aplicada e Intervención Psicosocial**, 1, Resma, 2001

Hernández, B. , Valera, S., e Suárez, **Contextos y procesos en la intervención psicosocial**, 1, Resma, 2003

López Cabanas, M., e, Chacón, F., **Intervención Psicosocial y Servicios Sociales**, 1, Síntesis, 1997

Moral Torrazo, F., **Psicología Social de la comunicación**, 1, Aljibe, 2005

Morales, J.F. e Huici, C., **Psicología Social**, 1, McGraw-Hill, 2003

Morales, J.F., Moya, M., Gaviria, E., Cuadrado, I., **Psicología Social.**, 1, McGraw-Hill, 2007

Moya, M. y Rodríguez, R., **Fundamentos de Psicología Social**, 1, Pirámide, 2011

Palací, F.J., Psicología de la Organización , 1, Pirámide, 2005
Paterna, C., Martínez, M.C., Vera, J.J., Psicología Social: de la teoría a la práctica cotidiana , 1, Pirámide, 2003
Rodrigues, A., Psicolgoía Social para principiantes: estudio de la interacción humana , 1, Trillas, 2006
Rodríguez, A., Morales, J.F., Delgado, N. y Betancor, V., 50 Experimentos Imprescindibles Para Entender La Psicología Social , 1, Alianza, 2016
Sánchez, A., Psicología Social Aplicada , 1, Prentice-Hall, 2002
Worchel, S., Cooper, J., Goethals, G. e Olson, J., Psicología Social , 1, Thompson, 2003

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Habilidades sociales y de comunicación del trabajo social/O05G220V01402

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Psicología: Desarrollo humano en el ciclo vital/O05G220V01301

Psicología: Métodos y técnicas de investigación social/O05G220V01403

Materias que se recomienda tener cursado previamente

Antropología: Antropología social y cultural/O05G220V01101

Psicología: Psicología básica/O05G220V01103

Sociología: Sociología general/O05G220V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS**Servizos sociais especializados I**

Materia	Servizos sociais especializados I			
Código	005G220V01304			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descriptores	Creditos ECTS 6	Sinalle OB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	González Rodríguez, Rubén			
Profesorado	González Rodríguez, Rubén Martínez Rodríguez, María			
Correo-e	rubgonzalez@uvigo.es			
Web				
Descripción xeral	<p>Os Servizos Sociais, entendidos como instrumentos da Política Social que actúan sobre as necesidades sociais, son de máximo interese para o alumnado ao constituir un dos campos más importantes da súa actividade profesional.</p> <p>Coñecer e comprender o obxecto, mecanismos de actuación, modos de provisión dos servizos sociais especializados da promoción da autonomía persoal e atención á dependencia, así como da inclusión social, resultan imprescindibles para o desempeño profesional do Traballo Social.</p>			

Competencias**Código**

A1	Que os estudiantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudiantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudiantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudiantes desenvolvan aquellas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
C1	Establecer relacóns profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C3	Valorar as necesidades e opcións possibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para fazer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociendo o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas lingua nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D14	Habilidades nas relacións interpersoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético

D18 Aprendizaxe autónoma

D19 Adaptación a novas situacions

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención	C1
Responder a situacions de crise valorando a urxencia das situacions, planificando e desenvolvendo accións para fazer frente ás mesmas e revisando os seus resultados	C4
Capacidade de organización e planificación	D2
Contribuir á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade	C18
Aprendizaxe autónoma	D15
Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociendo o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc	C6
Comunicación oral e escrita nas linguas nativas	D4
Capacidade de xestión da información	D8
Resolución de problemas	D9
Toma de decisións	D18
Traballo en e con equipos diversos	D11
Habilidades nas relacións interpersoais	D14
Adaptación a novas situacions	D19
Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacions, dificultades, malestares e circunstancias	B1
Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais	B2
Compromiso ético	D17
Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade	D15
Capacidade reflexiva	D3
Toma de decisións	D10
Razoamento crítico	D16
Capacidade de análise e síntese	D1
CE15 Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma	C15
Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención	C3
Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.	A1
Que os estudantes saibam aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo	A2
Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A3
Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	A4
Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	A5
Capacidade de análise e síntese	D1
Capacidade reflexiva	D3
Toma de decisións	D10
Razoamento crítico	D16
Compromiso ético	D17

Contidos

Tema

Tema1: Estructura organizativa dos servizos - Definición, funcións, clasificación. sociais especializados na Comunidade Autónoma - Tipoloxía Galega.

Tema 2: Servizos sociais para a autonomía persoal e atención á dependencia.	<ul style="list-style-type: none"> - Normativa estatal e autonómica sobre dependencia. - Definicións dos términos establecidos na lei. - Beneficiarios. - Valoración de graos. Calendario de implantación. - Servizos e prestacións do SAAD. - Compatibilidade entre servizos e prestacións. - Outros servizos, programas e prestacións da Comunidade Autónoma.
Tema 3: Inclusión social	<ul style="list-style-type: none"> - Prestacións socioeconómicas: Renda de inclusión social de Galicia (RISGA). Axudas de inclusión social. - Centros de inclusión e de emerxencia social. - Programas de acompañamento e acollida a persoas en situación de rúa nas grandes cidades. - Bancos de alimentos. - Equipos de inserción sociolaboral.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	20	40	60
Seminario	12	6	18
Presentación	3	5	8
Sáidas de estudio	0	6	6
Traballo tutelado	6	12	18
Actividades introductorias	2	6	8
Exame de preguntas obxectivas	2	30	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudio, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudiante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudiantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Sáidas de estudio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudio. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.
Traballo tutelado	O estudiante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvimentos con actividades autónomas do estudiante.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Presentación	Realizaranse tutorías individuais e grupais.
Traballo tutelado	Realizaranse tutorías individuais e grupais.

Avaliación

Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Traballo tutelado	Modalidade presencial: valoraranse os traballos solicitados e presentados polo estudiante de xeito individual e /ou grupal.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C3 C4 C6 C15	C1 D2 D3 D4 D8	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D14 D16 D17 D18 D19
	Modalidade non presencial: deberán presentar un traballo práctico así como realizar a lectura dun libro, ambos relacionados cos contidos da materia, e que serán avaliados nun examen teórico.					
Exame de preguntas obxectivas	Exame teórico de pregunta obxectivas, sobre os contidos da materia impartidos a través de clases maxistrais. Constará de 40 preguntas con dúas alternativas de resposta, das cales só unha é verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos errores, estando o corte do aprobado en 20.	60	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C3 C4 C6 C15	C1 D2 D3 D4 D8	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D11 D14 D16 D17 D18 D19

Outros comentarios sobre a Avaliación

Haberá duas modalidades de avaliação:

MODALIDADE DE AVALIACIÓN PARA ESTUDANTES ASISTENTES: Terá a consideración de asistente aquel alumnado que asista a un 80% das clases prácticas. De superar as non asistencias permitidas (20% da totalidade das clases) pasará automáticamente a modalidade non asistencial. Para aprobar a materia cómpre ter aprobada a parte práctica e o exame teórico.

MODALIDADE DE AVALIACIÓN PARA NON ASISTENTES: Exame teórico de todos os contidos da materia; presentación dun traballo práctico; e lectura dun libro relacionado cos contidos da materia, que será avaliado cun examen teórico sobre a práctica. Para aprobar a materia cómpre ter aprobado o exame (teórico e práctico) e o traballo práctico.

Convocatorias seguintes:

As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte das probas/actividades obxecto de avaliação, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

Datas oficiais dos exames:

As datas oficiais de exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datas exames".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Alemán, C., Alonso, J. M., Fernández,, **Dependencia y servicios sociales**, 2ª, Aranzadi, 2013

Alemán, C., García, M., **Los Servicios Sociales especializados en España**, Ramón Areces, 2008

Casado, D. (dir.), **Respuestas a la dependencia**, CCS, 2004

De Lorenzo, R., **Discapacidad, sistemas de protección y trabajo social**, 2ª, Aranzadi, 2018

Bibliografía Complementaria

Alemán, C., Alonso, J. M., García, M., **Servicios sociales públicos**, Tecnos D.L., 2011

Coma, M. y otros, **Los Malos Tratos a las Personas Mayores**, Editorial Mafre, 2005

Fantova, F., **La intervención social en los servicios sociales y en la garantía de ingresos**, 2016

González-Rodríguez, R., Gandoy-Crego, M., Verde-Diego, C., **Aproximación al servicio de asistencia personal y su implantación en España**, 2014

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

DATOS IDENTIFICATIVOS

Dereito: Dereito e traballo social

Materia	Dereito: Dereito e traballo social			
Código	O05G220V01401			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Dereito privado Dereito público Dereito público especial			
Coordinador/a	Fernández Prieto, Marta Meleiro Vázquez, Miguel			
Profesorado	Fernández Prieto, Marta Meleiro Vázquez, Miguel			
Correo-e	mfprieto@uvigo.es miguel@bufetemartinezmeleiro.com			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descripción xeral	A materia Dereito e Traballo Social ten por finalidade o coñecemento de institucións básicas de Dereito civil , Dereito constitucional e Dereito do Traballo e de da Seguridade Social, coñecementos necesarios na formación dun Graduado en Traballo Social. En particular, preténdese formar ao estudiante en nocións básicas de dereito de familia, contrato de traballo e integración no mercado laboral de colectivos con especiais dificultades, prestacións contributivas e asistenciais do Sistema de Seguridade Social e da organización constitucional do Estado, que lle permitan captar a complexidade do marco normativo e das situacións nas que se poden atopar as persoas.			

Competencias

Código

A1	Que os estudiantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudiantes saibam aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudiantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudiantes desenvolvan aquellas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma más adecuada de intervención
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urgencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para fazer frente ás mesmas e revisando os seus resultados
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C14	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C17	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumplindo coas obligacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo

C19	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
C20	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
C21	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
C25	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas lingua nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D14	Habilidades nas relacións inter persoais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D23	Motivación pola calidade
D24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñece e comprende os fundamentos dos dereitos sociais, do políticas socio-laborais e os elementos básicos do sistema de Seguridade Social, a súa estrutura e a súa acción protectora nos seus niveis contributivo e asistencial.	A1 A2 A3
Coñece e comprende as bases e principios do funcionamento das administracións públicas, en especial a súa relación de servizo cos ciudadáns.	A1 A2 A3
Coñece os procedementos do exercicio dos dereitos e cumprimento das obrigacións dos ciudadáns/*as en relación coa Administración Pública.	A1 A2 A3
É capaz de integrar no Traballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, en especial a esixencia de responsabilidade á Administración Pública.	B1 C1 D1 B2 C2 D2 B4 C3 D3 B5 C4 D4 B6 C13 D8 C14 D9 C15 D10 C17 D14 C19 D15 C20 D16 C21 D17 C25 D18 D19 D23 D24
Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais.	A1 B1 C3 D1 A2 B2 C4 D3 A3 B4 C13 D8 A4 C19 D9 A5 C25 D10 D15 D16 D17 D19 D23

Integrar no Traballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais, a aplicación da práctica política e a intervención do poder xudicial na a resolución de conflitos.	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B6	C1 C2 C3 C4 C13 C14 C17 C19 C20 C25	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D16 D17 D18 D19
Coñecer as principais institucións xurídicas e políticas.	A1 A2 A3 A4 A5	B5	C3 C15 C21 C25	D2 D9 D24
Coñecer os principios do Estado Social e Democrático de Dereito.	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B4 B6	C2 C4 C13 C19	D9 D10 D15 D16 D17
Coñecer e comprender o marco das distintas fontes de producción normativa.			C2 C3 C14 C15 C17 C19	D1 D2 D3 D8 D9 D16
Coñecer os fundamentos dos dereitos humanos e, en particular, dos dereitos sociais.	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C2 C13 C19 C25	D3 D9 D10 D15 D17 D24
Identificar e afrontar os problemas da cidadanía relacionados cos dereitos fundamentais.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4	C3 C4 C13 C14 C19 C25	D3 D4 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D24
Apreciar a *multiculturalidad e a diversidade.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	C2 C25	D4 D14 D15 D19 D24
Coñecer e comprender o marco xurídico dos dereitos humanos nos seus diferentes *categorizaciones xurídicas e a súa protección, especialmente o derecho á intimidade e á protección de datos persoais e as súas implicacións na intervención do Traballo Social. Coñecer os novos dereitos do Estado Social.	A1 A2 A3 A4	B2 B4 B5 B6	C2 C4 C13 C14 C17 C25	D1 D2 D9 D10 D15 D16 D17 D24
Coñece e comprende o marco xurídico das relacións persoais e familiares en especial entre cónxuxes (matrimonio, separación e divorcio, parellas de feito) e en relación cos menores (dereitos e obligacións de e para cos menores, adopción e acollemento, e protección de menores).			C2 C4 C13 C14 C19 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D24	D1 D3 D4 D8 D9 D10 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D24

Contidos

Tema

PARTE *I: O DEREITO, O ESTADO E O seu ORDENAMENTO XURÍDICO	1. Concepto, elementos e formas de Estado 2. Orixes e transformacións do *Constitucionalismo 3. Elaboración e aprobación da Constitución española de 1978. Características.
1. Introdución ao concepto de Dereito. O dereito como forma de organización social e como fenómeno cultural e social. As relacións entre Dereito e Poder. O Dereito constitucional	
2. O ordenamento xurídico e a creación, interpretación e aplicación do Dereito.	1. Valor normativo da CE 1978 2. Constitución e Ordenamento Xurídico 3. Fontes do Dereito: Tratados Internacionais; Dereito da Unión Europea; A lei e os tipos de Leis; Estatutos de autonomía; normas con rango de Lei; outras fontes do Dereito
3. Principios do Estado Social e Democrático do Dereito. A organización do Estado	1. A Xefatura do Estado 2. As Cortes Xerais 3. O Goberno e a Administración. Organización das Administracións Públicas: principios de actuación. O procedemento administrativo común: fases e participación dos cidadáns. A validez e a eficacia dos actos administrativos. Garantías xurídicas fronte ás actuacións das Administracións Públicas. Responsabilidade por acción ou omisión administrativa en relación co funcionamento dos servizos sociais. 4. Poder Xudicial 5. Tribunal Constitucional
4. Dereitos fundamentais e liberdades públicas: Fundamento, *categorización xurídica e protección. Os dereitos fundamentais e o traballo garantías das liberdades e dos dereitos fundamentais 4.O dereito á intimidade e á confidencialidade da información en traballo Social. 5. O papel do traballador social en relación cos dereitos e liberdades dos estranxeiros. 6. Igualdade e solidariedade no Estado Social e Democrático de Dereito. 7. Os dereitos sociais e as necesidades básicas. 8. Os novos dereitos do Estado Social	1. Dereitos fundamentais e liberdades públicas: Orixes e evolución. 2. O sistema de dereitos fundamentais na Constitución española de 1978 3. As garantías das liberdades e dos dereitos fundamentais 4.O dereito á intimidade e á confidencialidade da información en traballo Social. 5. O papel do traballador social en relación cos dereitos e liberdades dos estranxeiros. 6. Igualdade e solidariedade no Estado Social e Democrático de Dereito. 7. Os dereitos sociais e as necesidades básicas. 8. Os novos dereitos do Estado Social
PARTE *II: CONTRATO DE TRABALLO, INTEGRACIÓN NO MERCADO LABORAL E PROTECCIÓN SOCIAL	1. Concepto de Dereito do Traballo.- 2. O traballo asalariado.- 3. As fontes do Dereito do Traballo.- 4. Contrato de traballo. Concepto e caracteres. Partes. O traballador inmigrante. Forma. Salario e tempo de traballo. Extinción.
1. Significado do Dereito do traballo. O contrato de traballo.	
2. A Seguridade Social. O Réxime Xeral.	1. O Sistema de Seguridade Social en España. 2. Actos de *encuadramento.- 3. Cotización.- 4. A acción protectora: Asistencia sanitaria. Incapacidade temporal. Maternidade, paternidade, risco durante o embarazo e risco durante a lactación natural. Redución de xornada por coidado de menor afectado de cancro ou enfermidade grave. Incapacidade permanente. Xubilación. Morte e supervivencia. Prestacións de protección á familia. Prestacións por desemprego. Protección asistencial.
PARTE *III: DEREITO DE FAMILIA	A familia na Constitución. -A familia non matrimonial: as unións de feito e os seus efectos. -O matrimonio: concepto, natureza e caracteres. - Requisitos do matrimonio: capacidade matrimonial e impedimentos. - Relacións persoais e patrimoniais entre os cónxuxes. -A separación matrimonial. -A disolución do matrimonio. -A nulidade do matrimonio.
1. Familia e Dereito de Familia.	
2. *Filiación.	Determinación e proba da *filiación. -A patria potestade. -A *filiación adoptiva: concepto, efectos, extinción. - As institucións tutelares e de garda. -A protección de menores: desamparo, garda e acollemento. -A incapacidade

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	22.5	45
Estudo de casos	15	15	30
Seminario	9	9	18
Exame de preguntas obxectivas	3	54	57

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos da materia obxecto de estudo, os seus fundamentos teóricos e directrices principais, contidos que deberán ser estudiados polo alumno e que serán obxecto de avaliación.

Estudo de casos	Formulación e resolución de casos prácticos a fin de levar á práctica os contidos teóricos da materia. Para ese efecto, o docente proporá ao alumnado a resolución de feitos, supostos, casos, sentenzas, *etc, coa finalidade de coñecelos, *interpretalos, *resolvélos, así como reflexionar sobre os mesmos, contrastar datos, completar os seus coñecementos e, no seu caso, tentar procedementos alternativos de solución.
Seminario	Entrevistas/conversacións do docente cos alumnos para asesoramento e desenvolvemento de actividades, debates, traballos tutelados... e do proceso de aprendizaxe en xeral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Lección maxistral	Atenderanse e resolverán dúbidas expostas polo alumnado en relación cos contidos da materia impartidos durante as sesións maxistrais.
Estudo de casos	Atenderanse e resolverán dúbidas expostas polo alumnado con motivo da resolución dos casos
Seminario	Atenderanse e resolverán dúbidas expostas polo alumnado relacionadas co contido e os casos resoltos.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos	Probas de tipo test: Probas para avaliação das competencias adquiridas no traballo *tutorizado en grupos medianos que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Resultado de aprendizaxe: é capaz de integrar no Traballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, en especial a esixencia de responsabilidade á Administración Pública.	20	A2 B1 C13 D1 A3 B4 C14 D2 B5 C15 D3 B6 C17 D4 C19 D14 C20 D15 C21 D16 C25 D17 D18 D19
Seminario	Probas de tipo test: Probas para avaliação das competencias adquiridas na actividade autónoma *tutorizada na aula que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Resultado de aprendizaxe: é capaz de integrar no Traballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, en especial a esixencia de responsabilidade á Administración Pública.	10	A2 B2 C1 D8 B6 C2 D9 C3 D10 C4 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliação das competencias adquiridas na actividade autónoma *tutorizada na aula que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	70	A1 C13 D1 A2 C14 D2 A3 C15 D3 A4 C17 D4 A5 C19 D14 C20 D15 C21 D16 C25 D17 D18 D19

Outros comentarios sobre a Avaliación

I. AVALIACIÓN fin de carreira:

Sistema de avaliação final. O alumno terá dereito a ser avaliado na convocatoria de fin de carreira mediante a realización dun exame final que representa o 100% da cualificación na materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluirá aspectos teóricos e prácticos da materia.

II. AVALIACIÓN maio:

(i) Sistema de avaliação continua -alumnado asistente-. Para acollerse ao sistema de avaliação continua e aprobar a materia mediante o sistema de avaliação continua, o alumno deberá cumplir os tres requisitos seguintes:

1. Acreditar asistencia a un 80% das clases (maxistrais, grupos medianos e accións titoriais-, sen que, salvo casos excepcionais (ex. enfermidades de longa duración verificadas con informe médico-, permítase xustificar a ausencia).
2. Obter unha cualificación de cinco ou superior como nota media que resulte dos tres test que realizará ao longo do cuadrimestre, un por cada parte do programa. As probas tipo test realizaranse aproximadamente nas semanas cinco, dez e

quince do cuadrimestre.

3. Obténas tres probas tipo test unha cualificación superior a 4. As probas tipo test incluirán preguntas de clase maxistral (68%), de grupo mediano (20%) e de accións titoriais (12%).

O alumno que obteña unha cualificación de 5 ou superior na avaliación continua e obtivese unha cualificación superior a 4 nas distintas probas quedará exento do exame final. Se o alumno ten suspensa únicamente unha das probas cunha cualificación inferior a 4, poderá optar por ir ao exame final con toda a materia ou examinarse únicamente da parte suspensa, pero, neste último caso, a cualificación final desa parte suspensa será unha media ponderada entre a primeira cualificación (inferior a 4- (10%) e a obtida posteriormente (90%).

En todo caso, se algún alumno, con motivo suficientemente documentado e xustificado a xuízo dos profesores (ex. ingreso hospitalario), non puidese realizar algunha das tres probas na data prevista para iso, poderá examinarse desa parte na convocatoria de maio sen penalización algunha.

(ii) Sistema de avaliação final. O alumno que non deseñe acollerse ao sistema de avaliação continua ou que non cumpla os requisitos esixidos para aprobar a materia, incluído o alumno non asistente, terá dereito a ser avaliado na convocatoria de maio mediante a realización dun exame final que representa o 100% da cualificación na materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluirá aspectos teóricos e prácticos da materia tratados en clases maxistrais, grupos medianos e accións titoriais.

III. AVALIACIÓN xuño-xullo: En caso de non ter superada a materia na avaliação de maio-xuño, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xuño-xullo.

Se o alumno non aprobou a materia na avaliação de maio, a nota obtida na avaliação continua desenvolvida durante o curso conservarase para a convocatoria do mes de xullo, conforme a criterios semellantes aos previstos para a primeira avaliação, aínda que cunha maior ponderación da parte suspensa, de modo que se un alumno ten suspensa cunha cualificación inferior a 4 unha soa das tres probas, poderá examinarse desa parte suspensa na data fixada para a convocatoria de xuño-xullo, pero na cualificación desa parte suspensa farase a media ponderada entre a primeira cualificación -inferior a 4- (20%) e a obtida na convocatoria de xuño-xullo (80%). En todo caso, o alumno poderá optar pola realización dun exame final con toda a materia da materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluirá aspectos teóricos e prácticos da materia tratados en clases maxistrais, grupos medianos e accións titoriais.

IV. A nota obtida na avaliação continua non se conservará para convocatorias de cursos académicos posteriores. O alumno deberá someterse a un novo proceso de avaliação continua, agás que opte pola avaliação final teórica e práctica.

V. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade, no enlace exames do Grao en Traballo Social (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

BLANCO VALDÉS, ROBERTO, **Introducción a la constitución de 1978**, 2016, 5ª,

AA.VV., VELASCO PORTERO, T., NÚÑEZ-CORTÉS CONTRERAS, P., (Dir.), **Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social para Titulaciones no jurídicas**, última edición,

AA.VV., **LEGISLACIÓN: Código/legislación de normas laborales y de seguridad social**, última edición,

Bercovitz Rodríguez-Cano, Rodrigo, **Manual de Derecho Civil. Derecho de Familia**, última edición,

AA.VV., **Código civil actualizado**, actualizado,

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dereito: Fundamentos xurídicos/O05G220V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS

Habilidades sociales y de comunicación del trabajo social

Materia	Habilidades sociales y de comunicación del trabajo social			
Código	O05G220V01402			
Titulación	Grado en Trabajo Social			
Descriptores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 2	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castellano Gallego			
Departamento	Análisis e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Profesorado	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Correo-e	elenadejesus@uvigo.es			
Web				
Descripción xeral	La materia pretende proporcionar al alumnado un conocimiento pormenorizado sobre las habilidades sociales y de la comunicación, *piar básico no sólo en su desarrollo personal sino, y sobre todo, para su futuro ejercicio profesional, basado en el trabajo conjunto con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades, así como con otros y otras profesionales. Por lo tanto, una buena praxis del Trabajo Social debe pasar necesariamente por el conocimiento y manejo de dichas habilidades.			

Competencias

Código

A1	Que los estudiantes hayan demostrado poseer y comprender conocimientos en un área de estudio que parte de la base de la educación secundaria general, y se suele encontrar a un nivel que, si bien se apoya en libros de texto avanzados, incluye también algunos aspectos que implican conocimientos procedentes de la vanguardia de su campo de estudio.
A2	Que los estudiantes sepan aplicar sus conocimientos a su trabajo o vocación de una forma profesional y posean las competencias que suelen demostrarse por medio de la elaboración y defensa de argumentos y la resolución de problemas dentro de su área de estudio.
A3	Que los estudiantes tengan la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro de su área de estudio) para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética.
A4	Que los estudiantes puedan transmitir información, ideas, problemas y soluciones a un público tanto especializado como no especializado.
A5	Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía.
B1	Capacidad para trabajar y valorar de manera conjunta con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades sus necesidades, limitaciones, dificultades, malestares y circunstancias
B3	Trabajar con las personas para que sean autosuficientes y con capacidad para manifestar sus necesidades, deseos, puntos de vista y circunstancias
B5	Administrar y ser responsable, con supervisión y apoyo, de la propia práctica dentro de la organización
B6	Demostrar competencia profesional en el ejercicio del trabajo social
C2	Intervenir con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para ayudarles a tomar decisiones bien fundamentadas acerca de sus necesidades, circunstancias, riesgos, opciones preferentes y recursos, tomando en consideración la diversidad cultural -y por lo tanto la especificidad de las minorías étnicas, culturales, lingüísticas...-, la exigencia de promover la igualdad entre hombres y mujeres, el requerimiento de tender hacia una sociedad sostenible medioambientalmente y de defender los valores de la paz
C8	Promover el crecimiento, desarrollo e independencia de las personas identificando las oportunidades para formar y crear grupos, utilizando la programación y las dinámicas de grupos para el crecimiento individual y el fortalecimiento de las habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidad multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) y con las mujeres, habida cuenta su marginación históricamente condicionada en lo tocante a participación social-cultural y en los órganos de decisión y poder (empowerment)
C11	Utilizar la mediación como estrategia de intervención destinada a la resolución alternativa de conflictos
C14	Preparar y participar en las reuniones de toma de decisiones al objeto de defender mejor los intereses de las personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades
C20	Trabajar de manera eficaz dentro de sistemas, redes y equipos interdisciplinares y «multiorganizacionales» con el propósito de colaborar en el establecimiento de fines, objetivos y tiempo de duración de los mismos contribuyendo igualmente a abordar de manera constructiva los posibles de desacuerdos existentes
C24	Gestionar conflictos, dilemas y problemas éticos complejos identificando los mismos, diseñando estrategias de superación y reflexionando sobre sus resultados
D1	Capacidad de análisis y síntesis
D2	Capacidad de organización y planificación
D3	Capacidad reflexiva

- D7 Aprendizaje y dominio de nuevas tecnologías
- D8 Capacidad de gestión de la información
- D9 Resolución de problemas
- D10 Toma de decisiones
- D11 Trabajo en y con equipos diversos
- D12 Trabajo en equipo de carácter interdisciplinar
- D14 Habilidades en las relaciones interpersonales
- D16 Razonamiento crítico
- D17 Compromiso ético
- D19 Adaptación a nuevas situaciones
- D20 Creatividad
- D24 Sensibilidad hacia temas medio ambientales, igualdad entre hombre y mujeres, cultura de la paz, etc.

Resultados de aprendizaje

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. El alumnado conoce y comprende la importancia de las habilidades sociales en las relaciones *interpersonais, los componentes básicos de las mismas y su *entrenamiento.	A1 A3 A5	B1	C2 C20	D1 D3 D7 D8 D11 D12 D14 D19 D20 D24
2. El alumnado es capaz de intervenir con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para ayudarles a tomar decisiones bien fundamentadas acerca de sus necesidades, circunstancias, riesgos, opciones preferentes y recursos.	A2 A3 A4	B1 B3 B6	C2 C14 C20	D1 D3 D9 D10 D11 D12 D14 D16 D24
3. El alumnado es capaz de *interactuar con personas, familias, grupos, *organizaciones y comunidades para conseguir cambios, para promocionar el desarrollo de los mismos y para mejorar a las suyas condiciones de vida.	A2 A3 A4	B3 B6	C2 C8 C14 C20	D1 D2 D3 D9 D11 D12 D14 D16 D17 D19 D20 D24
4. El alumnado es capaz de apoyar y promover el desarrollo de redes para hacer frente a las necesidades.	A1 A2 A4	B3 B6	C8 C20	D3 D9 D11 D14 D19 D20
5. El alumnado es capaz de promover el *crecimiento individual y el *fortalecimiento de las habilidades de relación interpersonal.	A2 A3	B3 B6	C8	D1 D3 D9 D14
6. El alumnado es capaz de utilizar la mediación como estrategia de intervención destinada a la resolución alternativa de *conflictos.	A2 A4	B1 B6	C2 C11 C14 C24	D1 D9 D10 D14 D16 D17 D20 D24

7. El alumnado es capaz de apoyar a las personas para que sean capaces de manifestar sus necesidades, puntos de vista y circunstancias.	A2 B6	C2 C8	D1 D3 D14 D19 D24	
8. El alumnado es capaz de trabajar con las personas para que sean autosuficientes y con capacidad para manifestar sus *sus necesidades, deseos, puntos de vista y circunstancias.	A2 A3 A4	B3 B5 B6	C8 C14	D1 D2 D3 D9 D10 D14 D16 D17 D24

Contenidos

Tema

Bloque *I: La comunicación como eje de la habilidad social	Relaciones interpersonales, habilidades sociales y comunicación. El proceso de comunicación. Errores y barreras en la comunicación. Comunicación verbal y no verbal. El enfoque *sistémico aplicado a la comunicación humana.
Bloque *II: *HHSS: aspectos teóricos	Relaciones interpersonales y habilidades sociales. Aprendizaje social y habilidades sociales. Concepto de habilidad social y competencia social y modelos explicativos: el Modelo de competencia social y *HHSS. Componentes de las *HHSS. Estilos *comunicativos. *Conductas socialmente habilidosas: autoestima, *autoimaxé, *asertividade, autocontrol y toma de decisiones
Bloque *III: *HHSS: aspectos *metodológicos	Entrenamiento en *HHSS: etapas y métodos. *HHSS en la infancia, la juventud y la edad adulta. Técnicas de evaluación de las *HHSS.
Bloque *IV: Importancia de las *HHSS y de la comunicación en la práctica profesional del Trabajo Social	Entrenamiento en habilidades sociales para Trabajo Social: habilidades de comunicación en la relación de ayuda. Manejo de situaciones emocionales. Habilidades para afrontar situaciones: hacer y recibir críticas, *afrontamento de la hostilidad, desánimo y *indiferencia. Comprensión y resolución de *conflictos y toma de decisiones. Prevención y *afrontamiento del *estrés laboral. Trabajo en equipo. *Dirección de reuniones y otras técnicas de discusión o intercambio de información.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Lección magistral	20	0	20
Seminario	15	0	15
Eventos científicos	2	0	2
Trabajo tutelado	0	43	43
Presentación	1	5	6
Seminario	5	10	15
Examen de preguntas objetivas	1.5	45	46.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodologías

	Descripción
Actividades introductorias	Toma inicial de contacto con el alumnado a efectos de: - Detección de conocimientos previos, expectativas en relación a la materia, intereses y motivaciones del alumnado. - Presentación de la materia (objetivos, contenidos, metodología, criterios de evaluación) y aclaración de posibles dudas al respecto. - Pautas para la realización de trabajos tutelados.
Lección magistral	Exposición de los contenidos básicos de la materia por parte de la profesora.

Seminario	Actividad eminentemente práctica enfocada a la adquisición de conocimientos y habilidades instrumentales en relación con las habilidades sociales y de comunicación, con asistencia específica por parte de la profesora a las actividades desarrolladas por el alumnado.
Eventos científicos	Exposición de la labor desarrollada por profesionales de prestigio para afondar en el conocimiento de la utilización de las habilidades sociales y de la comunicación en diversos ámbitos sociales.
Trabajo tutelado	El alumnado, preferiblemente en grupo o, si no es posible esta opción, de manera individual, elabora un pequeño trabajo teórico y/o práctico tutelado por la profesora relacionado con la temática de la *asignatura.
Presentación	Exposición por parte del alumnado de los trabajos tutelados realizados. Se valorará sus habilidades sociales y *comunicativas, así como el dominio de las nuevas tecnologías.
Seminario	Entrevistas mantenidas por el alumnado que profesora para asesoramiento y desarrollo de las actividades de la materia y del proceso de aprendizaje.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Actividades introductorias	Presentación del temario. Evaluación inicial de la *asignatura. Atención a las dudas, *suxerencias... del alumnado.
Lección magistral	Exposición de contenidos del temario y atención a las dudas, *suxerencias... del alumnado y guía del proceso formativo.
Seminario	Atención a las dudas, *suxerencias... del alumnado y guía del proceso formativo.
Seminario	Atención a las dudas, *suxerencias... del alumnado y guía del proceso formativo.
Probas	Descripción
Examen de preguntas objetivas	Aclaración de dudas. Evaluación final de la *asignatura

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
			A1	B1	C2	D1
Seminario	Participación y realización de *exercicios individualmente lo en grupo bajo la dirección de la profesora. Seminarios.	20	A1 A2 A3	B3 C8 C11	C8 D3 D8 C14 C24	D1 D3 D8 D9 D10
	Puntuación máxima: hasta 2 puntos del total de la nota.					D11 D12 D14 D17 D20 D24
	ES preciso obtener como mínimo 1 punto en este apartado para superar la prueba.					D11 D12 D14 D17 D20 D24
Trabajo tutelado	Elaboración, *grupal o individual, de trabajos teórico y/o prácticos relacionados con la temática de la *asignatura.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B5 B6 C20 C24	C8 C14 C20 D3 D7 D8	D1 D2 D3 D7 D8 D9 D10 D11 D14 D16 D17 D19 D20 D24
	Puntuación máxima: hasta 2 puntos del total de la nota.					D9 D10 D11 D14 D16 D17 D19 D20 D24
	ES preciso obtener como mínimo 1 punto en este apartado para superarlo.					D9 D10 D11 D14 D16 D17 D19 D20 D24
Presentación	Exposición, *grupal o individual, de los trabajos teórico y/o prácticos realizados sobre la temática de la *asignatura.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B5 B6 A3 A4 A5	C20 D2 D7 D8 D11	D1 D2 D7 D8 D14 D20 D24
	Puntuación máxima: hasta 1 punto del total de la nota.					D1 D2 D7 D8 D14 D20 D24
	ES preciso obtener como mínimo 0.5 puntos en este apartado para superarlo.					D1 D2 D7 D8 D14 D20 D24

Examen de preguntas objetivas	Realización de un *examen tipo test sobre los contenidos del temario. Las preguntas dejadas en blanco no se tendrán en cuenta en la calificación.	50	A1 A5	B6 D2 D3 D8
-------------------------------	---	----	----------	----------------------

Puntuación máxima: hasta 5 puntos de la nota final.

ES preciso obtener como mínimo 2.5 puntos (lo que equivale a un 5 en el *examen) para superar este apartado.

Outros comentarios sobre a Avaliación

REQUISITO PARA PRESENTARSE A LAS PRUEBAS DE EVALUACIÓN: El alumnado deberá entregar o subir la *Faitic su ficha debidamente cubierta con una fotografía tipo *carnet en un plazo máximo de tres semanas, haciendo constar expresamente la modalidad elegida, lo que implica contactar necesariamente con la profesora a principios de curso para comunicarle su elección y poder ser *convintemente evaluado. CRITERIOS DE EVALUACIÓN: Se aplicarán dos sistemas de evaluación tomando como criterio diferencial a asistencia o no a las clases presenciales y a las *titorías *grupais, dado que la planificación de este proceso de enseñanza-aprendizaje exige la presencia del alumnado sobre todo en aquellas relacionadas con la adquisición de competencias *procedementais y actitudinales, lo que implica hacer un seguimiento de las asistencias mediante controles. Quien sin notificarlo tenga una asistencia por debajo del 80% será considerado la todos los efectos como no asistencial, salvo causa debidamente justificada (enfermedad o muerte de un familiar acercado). *

Modalidad asistencial: La nota final vendrá dada por la suma de las puntuaciones obtenidas nos distintos apartados especificados en el cuadro superior, siendo preciso tener superados cada uno de ellos *aillardamente.* Modalidad no asistencial: La evaluación y la superación de la materia vendrá determinada por el examen final teórico-práctico (50% de la nota final, siendo necesario obtener como mínimo 2.5 puntos de los 5 que integran este apartado) y por la realización de un trabajo tutelado por la profesora que habrá que presentar en la fecha de examen de la convocatoria oficial (50% restante de la nota, siendo preciso conseguir como mínimo 2.5 puntos). La nota final vendrá dada por la suma de las puntuaciones obtenidas en los dos apartados, siendo preciso superar cada uno de ellos *aillardamente. SEGUNDA CONVOCATORIA: Las competencias no superadas, derivadas de la totalidad y/o de parte de las pruebas/actividades objeto de evaluación, podrán ser recuperadas en la convocatoria de julio, guardándose la nota de la parte superada, tanto en la modalidad asistencial como en la no presencial. Según la normativa vigente, con independencia de su asistencia o no a las clases el alumnado disfrutará de condiciones equivalentes de evaluación.

La fecha oficial de los exámenes puede consultarse en la web de la Facultad:
http://educacion-ou.webs.uvigo.es/*educacion-o/web/*index.*php.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

- Caballo, V., **Manual de evaluación y entrenamiento de las habilidades sociales**, 5, Siglo XXI, 2002
- Castilla, S., **Habilidades Sociales**, 1, Altamar, 2009
- Guix, X., **Ni me explico ni me entiendes. Los laberintos de la comunicación**, 1, Urano, 2011
- Pastor, Y. -coord.-, **Psicología social de la comunicación. Aspectos básicos y aplicados**, 1, Pirámide, 2006
- Roca, E., **Cómo mejorar las Habilidades Sociales. Programa de asertividad, autoestima e inteligencia emocional**, 1, ACDE Psicología, 2007

Bibliografía Complementaria

- Ander-Egg, E., **Cómo hacer reuniones eficaces**, 1, Editorial CCS, 2004
- Aguado, L., **Emoción, afecto y motivación: un enfoque de procesos**, 1, Alianza, 2005
- Alberi, R. e Emmons, M., **Con todo tu derecho. Cómo proclamar nuestros propios derechos sin dejarnos manipular y sin manipular a los demás**, 1, Obelisco, 2006
- Ballenato, G., **Trabajo en equipo. Dinámica y participación en los grupos**, 1, Pirámide, 2005
- Ballester, R. y Gil, M.D, **Habilidades sociales**, 1, Síntesis, 2002
- Berjano, E. y Pinazo, S., **Interacción social y comunicación**, 1, Tirant lo Blanch, 2001
- Bimbela, J.L., **Cudando al profesional de la salud. Habilidades emocionales y de comunicación**, 8, Escuela Andaluza de Salud Pública, 2007
- Bisquerra R., **Educación Emocional y Bienestar**, 1, Praxis, 1999
- Boada i Grau, Joan -dir. y coord.-, **Solución de los conflictos en empresas y organizaciones**, 1, Pirámide, 2009
- Borg, J., **La persuasión. El arte de influir en las personas**, 1, Pirámide, 2009
- Carr, A., **Psicología Positiva. La ciencia de la felicidad**, 1, Paidós, 2007
- Castanyer, O., **La asertividad: expresión de una sana autoestima**, 1, Desclée De Brouwer, 1998
- Cautela, J.R y Groden, J., **Técnicas de relajación. Manual práctico para adultos, niños y educación especial**, 1, Martínez Roca, 1989
- Cibanal, J.M.; Arce, M.C. y Carballal, M.C., **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en Ciencias de la Salud**, 1, Harcourt-Elsevier Science, 2003
- Costa, M.y López, E. (2009)., **Manual para la ayuda psicológica. Dar poder para vivir. Más allá del counseling.**, 1, Pirámide, 2009
- Covey, S., **Los 7 hábitos de la gente altamente efectiva**, 1, Paidós, 1997

- Davis, F., **La comunicación no verbal.**, 1, Alianza, 1998
- Diego, R. de y Guillén, C., **Mediación. Proceso, tácticas y técnicas.**, 1, Pirámide, 2009
- Ellis, A. y Grieger, R., **Manual de terapia racional emotiva**, 1, Desclée de Brower, 1981
- Fernández-Abascal, E.G. [coord.-], **Emociones positivas**, 1, Pirámide, 2008
- Fernández, J.M.y Ortiz, M.M., **Los conflictos. Cómo desarrollar habilidades como mediador**, 1, Pirámide, 2008
- Freeman, L., **La ira, la furia, la rabia. Cómo comprender y transformar los sentimientos destructivos reprimidos**, 1, Gedisa, 1992
- Gallardo, P. y Gallardo, J.A., **Inteligencia emocional y programas de educación emocional**, 1, Ed. Deportiva Wanceulen, 2008
- Gil, F. y Alcover, C.M. -coords.-, **Técnicas grupales en contextos organizacionales**, 1, Pirámide, 2004
- Gil, F. y León, J.M., **Habilidades Sociales: teoría, investigación e intervención**, 1, Síntesis, 1998
- Goffman, E., **La presentación de la persona en la vida cotidiana**, 1, Amorrurtu, 1987
- Goldstein A.P., Sprafkin, R.P., Gershaw, N.J. y Klein, P., **Habilidades sociales y autocontrol en la adolescencia. Un programa de enseñanza**, 1, Martínez Roca, 1989
- Goleman, D., **Inteligencia emocional**, 1, Kairós, 1996
- Goleman, D., **La práctica de la inteligencia emocional**, 1, Kairós, 1999
- Goleman, D., **Inteligencia social**, 1, Kairós, 2006
- Haeussler, I. y Milicic, N., **Confiar en uno mismo: programa de autoestima. Colección entrenamiento en competencia social**, 1, CEPE, 1996
- Inglés, C.J., **Programa Peña. Enseñanza de habilidades interpersonales para adolescentes**, 1, Pirámide, 2009
- Kelly, J. A., **Entrenamiento de las habilidades sociales**, 1, Desclée De Brouwer, 1994
- Knapp, R.M., **La comunicación no verbal. El cuerpo y el entorno**, 1, Paidós, 1982
- López, A. y Encabo, E., **Mejorar la comunicación en niños y adolescentes**, 1, Pirámide, 2001
- López, F.; Carpintero, E.; Campo, A. del; Lázaro, S. y Soriano, S., **Programa Bienestar. El bienestar personal y social y la prevención del malestar y la violencia**, 1, Pirámide, 2010
- Maestro, G., **Hablar en público**, 1, Fragua, 1999
- Maganto, C (coord.) y Maganto, J.M., **Cómo potenciar las emociones positivas y afrontar las negativas**, 1, Pirámide, 2010
- Magaz A y Gandarias A., **AVANCEMOS. Programa de entrenamiento en habilidades sociales**, 1, Grupo Albor-Cohs, 2001
- Martínez, A. y Marroquín, M., **Programa Deusto 14-16: Desarrollo de habilidades sociales**, 1, Mensajero, 1997
- Marroquín, M. y Villa, A., **La Comunicación Interpersonal. Medición y estrategias para su desarrollo**, 1, Mensajero, 1995
- Marín, M. y Garrido, M.Á. -coords.-, **El grupo desde la perspectiva psicosocial. Conceptos básicos**, 1, Pirámide, 2008
- Marín, M. y Troyano, Y. -coords.-, **Trabajando con grupos. Técnicas de intervención**, 1, Pirámide, 2006
- Mckay, M. y Fanning, P., **Autoestima, evaluación y mejora**, 1, Martínez Roca, 1991
- Mestre Navas, J.M. y Fernández-Berrocal, P., **Manual de inteligencia emocional**, 1, Pirámide, 2007
- Moraleda, M., **Comportamientos sociales hábiles en la infancia y adolescencia**, 1, Promolibro, 1995
- Naranjo, F., **La Comunicación en el ámbito social-laboral**, 1, GPS, 1994
- Nardone, G., Giannotti, E. y Rocchi, R., **Modelos de familia. Conocer y resolver los problemas entre padres e hijos**, 1, Herder, 2003
- Nardone, G., **Corrígeme si me equivoco. Estrategias de diálogo en la pareja**, 1, Herder, 2006
- Norem, J.K., **El poder positivo del pensamiento negativo: Utiliza el pesimismo defensivo para reducir tu ansiedad y rendir al máximo**, 1, Paidós, 2002
- Núñez, T. y Loscertales, F., **El grupo y su eficacia. Técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos**, 1, EUB, 1996
- O'Connor, J. y Prior, R., **PNL y relaciones humanas**, 1, Paidós, 2001
- Ovejero, A., **Las habilidades sociales y su entrenamiento: un enfoque necesariamente psicosocial**, Psicothema, 2 (2), 1999
- Pease, A., **El lenguaje del cuerpo. Cómo leer el pensamiento de los demás a través de sus gestos**, 16, Paidós, 2002
- Quiles, M.N.; Morera, M. D. y Rodríguez, R., **Psicología social: procesos interpersonales**, 1, Pirámide, 2009
- Ribeiro, L., **La comunicación eficaz**, 1, Urano, 1994
- Roche, R., **La comunicación para parejas inteligentes. Cómo comunicarse y tomar decisiones**, 1, Pirámide, 2010
- Rodríguez, M.A. y Estellés, J.C., **Inteligencia emocional y social en el aula**, 1, Brief, 2008
- Rosenberg, M.B., **Comunicación no violenta. Cómo utilizar el poder del lenguaje para evitar conflictos y alcanzar soluciones pacíficas**, 1, Urano, 2000
- Segura, M., **Ser persona y relacionarse: habilidades cognitivas y sociales y crecimiento moral**, 1, Narcea, 2002
- Smith, M.J., **Cuando digo no, me siento culpable**, 1, Mondadori, 2002
- Soldevila, A., **Emocionate. Programa de educación emocional**, 1, Pirámide, 2009
- Soler, J.y Conangla, M., **La ecología emocional: el arte de transformar positivamente las emociones**, 1, RBA, 2010
- Tizón, J., **El humor en la relación asistencial**, 1, Herder, 2005
- Dinámica de grupo en trabajo social, 1, Amarú, 2005
- Vallés, A., **Programa de reforzamiento en las habilidades sociales, autoestima y solución de problemas (I, II, III)**, 1, EOS, 1994
- Vallés, A. y Vallés, C., **Programa de solución de conflictos interpersonales (I, II, III)**, 1, EOS, 1997

Vallés, A. y Vallés C., **Programa DIE. Desarrollando la inteligencia Emocional**, 1, EOS, 1999

Vallés, A., **La inteligencia emocional de los padres y de los hijos**, 1, Pirámide, 2009

Van-der Hofstadt, C.J., **Habilidades de comunicación aplicada. Guía para la mejora de las habilidades de comunicación personal**, 1, Promolibro, 1999

Verdugo, M.A., **PHS. Programa de habilidades sociales. Programas conductuales alternativos**, 1, Amarú, 1997

Vinyamata, E., **Manual de prevención y Resolución de Conflictos**, 1, Ariel, 1999

Watzlawick, P., Beavin, J. y Jackson, D.D., **Teoría de la comunicación humana. Interacciones, patologías y paradojas**, 1, Herder, 1991

Watzlawick, P., **El arte de amargarse la vida**, 1, Herder, 2003

Zarco, V.; Rodríguez, A.; Martín-Quirós, M.A.y Díaz, F., **Psicología de los grupos y de las organizaciones**, 1, Pirámide, 2008

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Habilidades, técnicas e instrumentos en trabajo social/O05G220V01601

Trabajo social y mediación/O05G220V01906

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Psicología: Desarrollo humano en el ciclo vital/O05G220V01301

Psicología: Psicología social/O05G220V01303

Materias que se recomienda tener cursado previamente

Antropología: Antropología social y cultural/O05G220V01101

Psicología: Psicología básica/O05G220V01103

Sociología: Sociología general/O05G220V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social

Materia	Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social			
Código	O05G220V01403			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	López Castedo, Antonio Domínguez Alonso, José			
Profesorado	Domínguez Alonso, José López Castedo, Antonio			
Correo-e	jdalonso@uvigo.es alopez@uvigo.es			
Web				
Descripción xeral	Principios fundamentais da investigación social: paradigmas, enfoques, cuestións éticas e tipos de investigación no ámbito das ciencias sociais. Técnicas cuantitativas e técnicas cualitativas aplicadas á investigación social.			

Competencias

Código

A1	Que os estudiantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudiantes saibam aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudiantes poídan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudiantes desenvolvan aquellas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
B4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
B6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarllles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C3	Valorar as necesidades e opcións possibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urgencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para fazer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C5	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimiento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociendo o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc

C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, cuidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C9	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
C12	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C17	Administrador e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
C19	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdoos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
C22	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
C23	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
C25	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
D7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
D13	Traballo nun contexto internacional
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético
D18	Aprendizaxe autónoma
D19	Adaptación a novas situacións
D20	Creatividade
D22	Iniciativa e espírito emprendedor
D23	Motivación pola calidade
D24	Sensibilidaxe cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación
e Aprendizaxe

1.- Capacidad de aplicar os métodos e técnicas de investigación en Traballo Social ao longo das súas diversas fases.	A2 A3 A4 A5	B2 B5 B6	C3 C4 C5 C10 C12 C19 C22 C23	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D12 D16 D17 D18 D20 D22
3.- Coñecer, comprender e avaliar o papel da investigación como indagación e participación reflexiva na construcción da realidade social.	A2 A3 A4 A5	B4 B5 B6	C4 C5 C10 C12 C15 C17 C22 C25	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D12 D16 D17 D18 D19 D20
4.- Capacidad de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como base para revisar e mellorar as estratexias profesionais.	A2 A3 A4 A5	B1 B4 B6	C3 C5 C9 C10 C12 C15 C22	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D16 D17
5.- Coñecemento e habilidades na busca de información a partir dunha diversidade de fontes.	A3 A4 A5	B2 B5 B6	C3 C4 C5 C10 C12 C22	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D11 D16 D17
6.- Desenvolver unha actitude ética en concordancia cos distintos procedementos investigativos e co Traballo Social.	A1 A3 A4 A5	B1 B2 B4	C2 C3 C4 C5 C9 C12 C17 C18 C22 C23	D1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D17 D19 D20 D22 D23

7.- Capacidad de aplicar os métodos e técnicas de valoración, incluíndo os factores que subxacen á selección e verificación da información relevante, a natureza do xuízo profesional e os procesos de avaliación de riscos.	A2	B2	C3	D1
	A3	B4	C4	D2
	A4	B5	C5	D3
	A5	B6	C7	D4
			C8	D8
			C9	D9
			C10	D10
			C12	D11
			C17	D13
			C18	D16
			C19	D17
			C22	D18
			D19	
			D22	
8.- Capacidad de avaliar as diferencias de punto de vista na recolleita de información e a fiabilidade e importancia da información recollida.	A3	B1	C2	D1
	A4	B4	C3	D2
	A5	B5	C4	D3
	B6	C5	D6	
		C6	D7	
		C8	D8	
		C9	D9	
		C10	D10	
		C12	D12	
		C15	D13	
		C17	D15	
		C18	D17	
		C19	D19	
		C22	D20	
		C23	D22	
		D23		
		D24		

Contidos

Tema

BLOQUE TEMÁTICO I. FUNDAMENTOS DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	Introdución. A Ciencia: concepto, características, clases, obxectivos. O método científico: concepto, etapas, características, orzamentos, requisitos, finalidade, etapas. O método científico nas Ciencias Sociais. Clases de métodos nas Ciencias Sociais: métodos científicos, métodos non científicos.
1. A CIENCIA E O METODO CIENTIFICO.	
2. A INVESTIGACION SOCIAL.	Noción e características. Tipos de investigación social. Elementos da investigación social: teorías, feitos, leis, hipótese, conceptos, constructos. A función das teorías na investigación social. Elaboración de teorías: teorías induutivas, teorías hipotéticas - dedutivas, teorías funcionais, modelos. Fases da investigación social. O proxecto de investigación.
BLOQUE II. PROCESO DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	O proxecto de investigación. A formulación do proxecto de investigación. Concepto. Fases do problema: detección; elaboración: consulta bibliográfica, discusión con outros investigadores, elaboración da historia do problema; formulación. Operacionalización do problema de investigación. Categorías de problemas: problemas resolubles, problemas irresolubles. Tipos de problemas que hai que investigar. Aspectos dos problemas a investigar. Importancia do problema. O deseño da investigación. A factibilidade da investigación.
3. ORGANIZACIÓN DA INVESTIGACIÓN.	
4. A PLURALIDADE METODOLÓXICA	Introdución: o debate cualitativo-cuantitativo. Características do enfoque cuantitativo. Características do enfoque cualitativo. Análise comparativa dos dous enfoques: cuantitativo/cualitativo. Utilización dos dous enfoques nunha mesma investigación. Opinión-discusión: Cal dos dous enfoque é o mellor?
BLOQUE TEMÁTICO III. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUANTITATIVAS	Introdución. Concepto e natureza da observación. A observación non estructurada. A observación estructurada. A observación participante. Fases da metodoxía observacional. A fiabilidade e validez na observación.
5. A OBSERVACIÓN	
6. A ENQUISA	Introdución. Noción e características. Tipos de cuestionarios: segundo os fins científicos, segundo a súa administración ou aplicación, segundo o seu contido e dimensión temporal. Formas e tipos de preguntas: segundo a súa natureza, a súa finalidade e a súa función. Regras para a formulación e redacción das preguntas. Extensión e ordenación do cuestionario. Proba e presentación do cuestionario. Codificación, tabulación e análise. Campos de aplicación.

BLOQUE TEMÁTICO IV. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUALITATIVAS	Introdución. Antecedentes, noción e características. Contribución desde distintas posicíons teóricas ao desenvolvemento da entrevista. Clasificación da entrevista. Requisitos, dificultades e regras da entrevista. Investigacións experimentais. Fiabilidade e validez da entrevista.
7. A ENTREVISTA	
8. O GRUPO DE DISCUSIÓN	Introdución. Concepto e características. Reunións e conducción de grupos. Técnicas grupais. A dinámica de grupos. Utilidade e deseño. Análise e interpretación.
BLOQUE TEMÁTICO V. INVESTIGACIÓN E PRESENTACIÓN DOS RESULTADOS DA INVESTIGACIÓN	Introdución. Concepto e características. Trazos que definen á Investigación-acción-participación. Proceso da Investigación-acción. Modelos. A investigación-acción-participación. Etapas e fases. Avaliación participativa. Áreas de aplicación.
9. A INVESTIGACIÓN-ACCIÓN-PARTICIPACIÓN	
10. O INFORME FINAL	Introdución. Conceptualización. Fins e funcións. Técnicas referentes á elaboración e redacción. Técnicas referentes o contido e presentación final.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	26	0	26
Traballo tutelado	0	45	45
Seminario	22.5	34	56.5
Exame de preguntas obxectivas	1	20	21

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Lección maxistral	A sesións maxistrais son o elemento fundamental para transmitir os coñecementos sobre calquera disciplina. A docencia se centra na exposición teórica dos contidos correspondentes aos diferentes temas do programa da materia. Para facilitar a comprensión e dominio da metodoloxía farase unha introdución a cada tema, con aclaración conceptual e terminoloxica. Realizaranse unha serie de exercicios prácticos, para axudar ao alumno tanto na asimilación dos contidos coma estimulando a súa participación e discusión, onde tamén se clarificarán aspectos que necesiten unha explicación máis ampla. Desenvolverase en gran grupo.
Traballo tutelado	Realización, presentación e defensa dun proxecto de investigación cuantitativa-cualitativa.
Seminario	Desenvolveránse no grupo mediano, serán o complemento das sesións maxistrais. Tratarán sobre un tema específico, coa finalidade de profundizar nos contidos teóricos da materia. Os estudiantes, de maneira individual ou en grupos de 4, elaborarán un traballo de investigación sobre un tema específico da materia do seu interese. Estes traballos cumplen con dous obxectivos básicos: constitúen o complemento esencial da materia e, representa a iniciación do alumnado á práctica da investigación no ámbito social. No seu desenvolvemento hai un nivel teórico, consistente na lectura e comentario da bibliografía sobre o tema, a partir do que os alumnos elaborarán o marco teórico, interpretarán os resultados acadados, e un nivel práctico correspondente á recollida dos datos. Estes dous niveis concretánsen na elaboración dun informe de investigación segundo as pautas, procesos e procedementos que se deben seguir ao realizar un traballo académico no ámbito social. Este traballo será baixo a dirección e orientación do profesor.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Seminario	Levaranxe a cabo en grupos medianos distribuidos en subgrupos de 3 a 5 alumnos.
Traballo tutelado	Elaboración dun proxecto de investigación en grupo supervisado paso a paso polo profesor.

Avaliación

Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Traballo tutelado	Nas sesións grupos medianos orientarase a realización das tarefas para o deseño e elaboración do traballo de investigación a entregar por escrito con formato académico. Accións de obrigado cumplimento en tempo e forma para acadar unha avaliación positiva.	30 máximo. A4	C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C12 C15 C18 C19 C22 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24
Seminario	Os alumnos deberan realizar as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario e corresponderanse cos pasos básicos dunha investigación. A asistencia será necesaria para poder acadar a cualificación deste apartado, e además debe presentar as tarefas encomendadas.	10 máximo	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B2 B3 B4 B5 C2 C3 C5 C6 C8 C9 C10 C15 C17 C22 C23	D1 D2 D3 D8 D9 D10 D15 D16 D17 D18 D19 D22 D23 D24
Exame de preguntas obxectivas	Constará de 20 a 30 preguntas de resposta alternativa utilizando na súa corrección a fórmula: $a-e/n-1$. Versará sobre os contidos da materia desenvolvidos nas sesións maxistrais.	50 máximo.	A1 A3 A4 A5 B1 B2 B3 B4 B5 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C12 C15 C17 C18 C19 C22 C23 C25	D1 D2 D3 D4 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D22 D23 D24

Outros comentarios sobre a Avaliación

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os alumnos entregarán a ficha ao profesor no primeiro mes de clase, especificando o tipo de asistencia elixido. Nos criterios de avaliação final da materia teranse en conta todo o conxunto de aspectos incluídos nos diferentes apartados desta Guía Docente, directamente vinculados co seguimento do ritmo de aprendizaxe do alumno, tomando como punto de partida a observación sistemática diaria do profesor desde o primeiro día de clases.

A) Criterios específicos de avaliação para alumnado asistente

Serán alumnos asistentes os que teñan unha asistencia mínima, dun 80% nas Sesións Maxistrais e un 80% nos Seminarios. As puntuación que poden acadar por apartados serán:

- 1.- Proba tipo test (ata un máx. de 5 puntos) e míñ. de 2,5. Cunha puntuación inferior a 2,5, non se acadaría a puntuación positiva na materia.
- 2.- Seminarios Grupos Medianos (máx. 1 punto), asistencia e participación.
- 3.- Traballo tutelados: presentación-entrega dos traballos e un (máx. 3 puntos)
- 4.- Outras: pola exposición (1 punto).

B) Criterios específicos de avaliação para alumnado NON ASISTENTES Deberán poñerse en contacto co profesor canto antes, pero alomenos no primeiro mes de clases. As puntuacións que poden acadar serán as seguintes:

1.- Proba tipo test (máx. 7 puntos) 2.- Traballo tutelado (máx. 3 puntos)

C) Segunda convocatoria
Os alumnos que non acadan positivamente algunha das partes de que consta a avaliação desta materia, poderán recuperala na convocatoria de xullo.

D) O sistema de cualificacións expresarase numéricamente, dacondo co establecido no artigo 5 do RD 1125/2003 de 5 de setembro (BOE do 18), polo que se establece o sistema europeo de créditos e o sistema de cualificacións nas titulacións universitarias de carácter oficial.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Hernández, R.; Fernández, C. e Baptista, P., **Metodología de la investigación**, Quinta edición, McGrawHill, 2010
Fiscal Fondo, T., **Guía para elaborar un proyecto de investigación social**, Primera edición, Paraninfo, 2015

Bibliografía Complementaria

Anguera, M.T., **Metodologías cualitativas: Características, procesos y aplicaciones**. En M.A. Verdugo, M. Crespo, M. Badía y B. Arias (coords): **Metodología en la investigación sobre discapacidad. Introducción al uso d**, Publicaciones INICO, 2008

Arnaud, J. y Bono, R., **Diseños de investigación aplicados (CD-ROM)**, Edicions Universitat de Barcelona, 2003

Corbetta, P., **Metodología y Técnicas de Investigación Social**, McGraw Hill, 2007

Guinot, C. (coord.), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en trabajo social**, Universidad de Deusto, 2007

Vallejos, A.F. y Ortí, M., **Métodos y Técnicas de Investigación Social**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2007

Hernández Sampieri, **Metodología de la Investigación Social**, Quinta edición, McGraw-Hill, 2014

Losada, J.L. y López Feal, R., **Métodos de investigación en Ciencias Humanas y Sociales**, Thompson Editores Spain/Paraninfo, 2003

Callejo, J. y Viedma, A., **Proyectos y estrategias de investigación social: la perspectiva de la intervención**, Síntesis, 2010

Bisquerra, R. (Coord.), **Metodología de la investigación educativa**, La Muralla, 2004

Gil, J.A., **Métodos de investigación en educación. Volumen III. Análisis multivariante**, UNED, 2010

McMillan, J. y Schumacher, S., **Investigación educativa**, Pearson Educación, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Estatística: Estatística aplicada á investigación social/O05G220V01202

Outros comentarios

O alumnado debe ter en conta as seguintes recomendacións:

1. Coñecer os apuntes e material básico da materia, seguindo diariamente as exposicións maxiestrals da aula.
2. Planificar e organizar os grupos de traballo, para elixir o tema do seu interese e comenzar o seu desenvolvemento.
3. Preguntar cada día as dúvidas ao profesorado.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Política social

Materia	Política social			
Código	O05G220V01404			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descriptores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 2	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Profesorado	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Correo-e	alfa@uvigo.es			
Web				
Descripción xeral	A Política Social é unha materia cuxos contidos son fundamentais na formación dos traballadores sociais, permitindo o coñecemento do marco xeral no que se desenvolven os sistemas de benestar social nos que intervén como profesional. O presente plan de traballo pretende proporcionar coñecementos e elementos de reflexión cos seguintes fins: <ul style="list-style-type: none">- estudo dos aspectos conceptuais da política social;- aproximación teórico-metodolóxica ao Estado de Benestar;- confrontar diversas interpretacións da política social;- analizar o estado actual da política social no noso país;- efectos da integración europea e a mundialización das relacións sociais.			

Competencias

Código

A1	Que os estudiantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudiantes saibam aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudiantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudiantes desenvolvan aquellas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
C2	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
C7	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
C8	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
C10	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emergentes
C13	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
C21	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
C24	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
D1	Capacidade de análise e síntese

- D3 Capacidade reflexiva
- D4 Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
- D10 Toma de decisións
- D15 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
- D16 Razoamento crítico
- D17 Compromiso ético
- D24 Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer os fundamentos e componentes da Política Social como disciplina académica e a súa relación histórica co Traballo Social	A1 A2	B1 C21	C2 D3	D1 D3
Coñecemento e comprensión do proceso histórico de reforma social, e as orixes, desenvolvemento, crise e reformulación do Estado do Benestar.			C2 C21	D17 D24
Coñecementos básicos das distintas concepcións ideolóxicas do Estado do Benestar.				D3 D15
Coñecemento da xénese, evolución e consolidación do Estado do Benestar no Estado español.			C7 C21	D1 D3
Traballar para a eliminación das barreiras, desigualdades einxustizas que existen na sociedade.		B5		D16
Capacidade para analizar e valorar a influencia social e o pensamento social e as súas implicacións no Traballo Social.	A3 A4		C13	D3 D17 D24
Ser capaz de comprender e valorar distintos discursos.		A2		D15
Ser capaz de procurar o coñecemento a través de distintas vías.		A5	C8	
Ser capaz de percibir e interpretar acontecementos con flexibilidade.				D3 D16
Capacidade para desenvolver criterios de avaliación e aplicalos ao proceso de aprendizaxe.	A3 A4		D3 D16	
Habilidade para dialogar e chegar a acordos en traballos en grupo.			C10 C24	D10
Demostrar habilidade na expresión oral de ideas propias e análises reflexivas en público.	A4			D3 D4

Contidos

Tema	
1. Fundamentos históricos e teóricos da política social.	Que é a Política Social? As distintas políticas sociais.
2. O Estado do benestar: concepto e antecedentes	Antecedentes históricos. caracterización do Estado de Benestar: precedentes e manifestación plena. Política social do Estado de Benestar: posicíons dominantes.
3. Cuestionamiento do Estado de benestar e a súa política social	A "crise" do Estado do Benestar. Cuestionamiento dos alicerces teóricos do Estado do Benestar. Precedentes e generalización da crítica nos anos oitenta. .
4. Principais propostas teórico-políticas á crise do Estado de benestar I	A crítica neoconservadora do Estado social: Crítica filosófica; Crítica dos direitos individuais; Crítica utilitarista.
5. Principais propostas teórico-políticas á crise do Estado de benestar II	A "crítica da esquerda" do Estado social: Enfoque funcionalista. Enfoque conflictualista.
6. Transformacións sociais actuais e as políticas sociais	O futuro do Estado do Benestar na sociedade informacional. Política social e globalización. Política social e exclusión social.
7. A política social española	Antecedentes históricos da política social en España. A política de Benestar na España democrática. Evolución e futuro.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección magistral	22	18	40
Seminario	8	8	16
Presentación	7	13	20
Seminario	8	8	16
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Exame de preguntas obxectivas	1	15	16
Traballo	1	15	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	15	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descripción
Lección maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudiante.
Seminario	Actividades enfocadas ao trabalho sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudiantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Seminario	Entrevistas que o/a alumno/a mantén coa profesora da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacíons concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma (Programa TEMA http://faitic.uvigo.es).

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descripción
Presentación	exposicións personalizada de traballos
Seminario	atención personalizada de grupos
Probas	Descripción
Traballo	titorización personalizada de traballos

Avaliación		Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Busca e achega de documentación e asistencia a Congresos, seminarios ou Xornadas de complementación da súa formación	10		D17 D24
Seminario	Asistencia e participación nas entrevistas que o/a estudiante mantén co profesor da materia para o desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.	5	A1 A2 A3 A4	D1 D3 D4 D10 D15 D16
Prácticas autónomas a través de TIC	Realizar, na aula ou fóra dela, as actividades propostas nos Grupos Medianos.	5	A5	
Exame de preguntas obxectivas	Realización da proba.	40	A1	C21
Traballo	Exposición por parte do alumnado ante o docente e un grupo de estudiantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo ou exercicio.	20	A2 A3 A4 A5	B1 C2 B5 C7 C8
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización da proba.	20	A1	C10 C13

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación Alumnos Asistenciais

Esta modalidade implica:

- Asistencia e participación en clase (un mínimo de un 80% das aulas) e asistencia a Congresos ou Seminarios (de 0,5 ata 1 punto).
- Asistencia e realización das tarefas requeridas nos Grupos Medianos (de 1 ata 1,5 puntos).
- Asistencia e cumprimento das tarefas requeridas nos Grupos Pequenos (ata 2 puntos).

- Realización de unha proba dividida en dous bloques, un de resposta tipo test (ata 4 puntos) e outra de resposta curta (ata 2 puntos).

Avaliación non asistentes

Esta modalidade implica:

- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA <http://faitic.uvigo.es/>. Estableceranse prazos de entrega (ata 2 puntos).
- Realización e entrega de dous comentarios críticos sobre unha selección de lecturas (1 punto). A comezo de curso deixarase na plataforma TEMA a documentación coa relación de lecturas, así como as pautas e os prazos de entrega.
- Realización dun exame escrito (ata 6 puntos). Responder as preguntas específicas sobre as lecturas no exame (ata 1 punto).

As e os estudantes que entreguen os traballos e exercicios fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da cualificación en cada caso.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

De non ser superada a materia, as competencias non adquiridas na 1ª convocatoria poderán ser avaliadas na convocatoria de Xullo.

A 1ª convocatoria, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria de xullo.

As datas e horarios dos exames poderá consultarse no seguinte enderezo electrónico: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CONTRERAS PELÁEZ, F. J., **Defensa del Estado Social**, 1996,
RUBIO LARA, M. J., **El Estado Liberal y el Estado Liberal-Democrático** en A. DE BLAS GUERRERO, M. J. RUBIO LARA y J. DE ANDRÉS SANZ, **Teoría del Estado**, 2003,
RUBIO LARA, M. J., **El Estado de Bienestar** en A. DE BLAS GUERRERO, M. J. RUBIO LARA y J. DE ANDRÉS SANZ, 2003,

Bibliografía Complementaria

ARRIBA GONZÁLEZ DE DURANA, A., **El concepto de exclusión en política social**, Documento de Trabajo 02-01, 2002,
T. FERNÁNDEZ GARCÍA Y Y. M. DE LA FUENTE, **Política Social y Trabajo Social**, 2009,
GARCÍA-PELAYO, M., **Las transformaciones del Estado contemporáneo**, 1977,
MONTAGUT, T., **Política Social**, 2000,
NAVARRO, V., **Bienestar insuficiente, democracia incompleta. De lo que no se habla en nuestro país.**, 2003,
SODARO, M., **Política y Ciencia Política. Una introducción**, 2006,
VELARDE FUERTES. J. y CERCAS ALONSO, A., **El Estado del Bienestar.**, 1999,
MORENO, L., **Reformas de las políticas del bienestar**, 2009,

Recomendacións

Outros comentarios

A comezos de curso e sempre antes de finais de xaneiro, as e os estudantes deberán dispor na plataforma TEMA dunha dirección de correo electrónico e unha fotografía.

DATOS IDENTIFICATIVOS

Salud, dependencia y vulnerabilidad

Materia	Salud, dependencia y vulnerabilidad			
Código	O05G220V01405			
Titulación	Grado en Trabajo Social			
Descriidores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 2	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castellano Gallego			
Departamento	Análisis e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel Sánchez Roura, María Begoña			
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descripción xeral	Esta materia es clave dentro de la titulación y servirá para fundamentar los conocimientos básicos en torno a la salud, la dependencia y la vulnerabilidad de la persona.			

Competencias

Código

A1	Que los estudiantes hayan demostrado poseer y comprender conocimientos en un área de estudio que parte de la base de la educación secundaria general, y se suele encontrar a un nivel que, si bien se apoya en libros de texto avanzados, incluye también algunos aspectos que implican conocimientos procedentes de la vanguardia de su campo de estudio.
A2	Que los estudiantes sepan aplicar sus conocimientos a su trabajo o vocación de una forma profesional y posean las competencias que suelen demostrarse por medio de la elaboración y defensa de argumentos y la resolución de problemas dentro de su área de estudio.
A3	Que los estudiantes tengan la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro de su área de estudio) para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética.
A4	Que los estudiantes puedan transmitir información, ideas, problemas y soluciones a un público tanto especializado como no especializado.
A5	Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía.
B1	Capacidad para trabajar y valorar de manera conjunta con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades sus necesidades, limitaciones, dificultades, malestares y circunstancias
B2	Analizar situaciones sociales objeto de intervención, planificar, desarrollar, ejecutar, revisar y evaluar la práctica del trabajo social con personas, familias, grupos, organizaciones, y comunidades y con otros profesionales
B3	Trabajar con las personas para que sean autosuficientes y con capacidad para manifestar sus necesidades, deseos, puntos de vista y circunstancias
B4	Actuar preventivamente y en la resolución de las situaciones de riesgo para la ciudadanía, para sí mismo/a y para los colegas de profesión
B5	Administrar y ser responsable, con supervisión y apoyo, de la propia práctica dentro de la organización
B6	Demostrar competencia profesional en el ejercicio del trabajo social
C1	Establecer relaciones profesionales al objeto de identificar la forma más adecuada de intervención
C2	Intervenir con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para ayudarles a tomar decisiones bien fundamentadas acerca de sus necesidades, circunstancias, riesgos, opciones preferentes y recursos, tomando en consideración la diversidad cultural -y por lo tanto la especificidad de las minorías étnicas, culturales, lingüísticas...-, la exigencia de promover la igualdad entre hombres y mujeres, el requerimiento de tender hacia una sociedad sostenible medioambientalmente y de defender los valores de la paz
C3	Valorar las necesidades y opciones posibles para orientar una estrategia de intervención
C4	Responser a situaciones de crisis valorando la urgencia de las situaciones, planificando y desarrollando acciones para hacer frente a las mismas y revisando sus resultados
C5	Interactuar con personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades para conseguir cambios, para promocionar el desarrollo de los mismos y para mejorar sus condiciones de vida por medio de la utilización de los métodos y modelos de Trabajo Social, haciendo un seguimiento con regularidad de los cambios que se producen al objeto de preparar la finalización de la intervención
C6	Preparar, producir, implementar y evaluar los planes de intervención con el sistema cliente y los colegas profesionales negociando el suministro de servicios que deben ser empleados y revisando la eficacia de los planes de intervención con las personas implicadas al objeto de adaptarlos a las necesidades y circunstancias cambiantes. Tomando en consideración las obligaciones éticas de la profesión relativas al sistema cliente en lo que concierne a la confianza, la proximidad, la calidez, las relaciones igualitarias, el respeto a la diversidad cultural, etc

C7	Apoyar el desarrollo de redes para hacer frente a las necesidades y trabajar a favor de los resultados planificados examinando con las personas las redes de apoyo a las que puedan acceder y desarrollar; en especial, en el caso de mujeres (maltratadas, cuidadoras habituales de personas dependientes, enfermas mentales y con otras incapacidades, ...) y tomando en consideración las peculiaridades de Galicia en tanto que país con alta dispersión poblacional, agrupación territorial muy diferenciada entre el rural y los espacios urbanos, territorios abandonados y alto envejecimiento de la población (exigencia de mayores redes)
C8	Promover el crecimiento, desarrollo e independencia de las personas identificando las oportunidades para formar y crear grupos, utilizando la programación y las dinámicas de grupos para el crecimiento individual y el fortalecimiento de las habilidades de relación interpersonal; en especial con colectivos con diversidad multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) y con las mujeres, habida cuenta su marginación históricamente condicionada en lo tocante a participación social-cultural y en los órganos de decisión y poder (empowerment)
C12	Diseñar, implementar y evaluar proyectos de intervención social
C13	Defender a las personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades y actuar en su nombre si la situación lo requiere
C14	Preparar y participar en las reuniones de toma de decisiones al objeto de defender mejor los intereses de las personas, familias, grupos, organizaciones y comunidades
C15	Establecer y actuar para la resolución de situaciones de riesgo previa identificación y definición de la naturaleza del mismo
C17	Administrar y ser responsable de su propio trabajo asignando prioridades, cumpliendo con las obligaciones profesionales y evaluando la eficacia del propio programa de trabajo
C18	Contribuir a la administración de recursos y servicios colaborando con los procedimientos implicados en su obtención, supervisando su eficacia y asegurando su calidad
C19	Gestionar y presentar historias e informes sociales manteniéndolos completos, fieles, accesibles y actualizados como garantía en la toma de decisiones y valoraciones profesionales; tomando especial precaución respecto del derecho de los usuarios y de las usuarias a la confidencialidad, al secreto profesional y a la protección de datos
C20	Trabajar de manera eficaz dentro de sistemas, redes y equipos interdisciplinares y «multiorganizacionales» con el propósito de colaborar en el establecimiento de fines, objetivos y tiempo de duración de los mismos contribuyendo igualmente a abordar de manera constructiva los posibles de desacuerdos existentes
C21	Participar en la gestión y dirección de entidades de bienestar social
C22	Investigar, analizar, evaluar y utilizar el conocimiento actual de las mejores prácticas del Trabajo Social para revisar y actualizar los propios conocimientos sobre los marcos de trabajo
C23	Trabajar dentro de estándares acordados para el ejercicio del Trabajo Social y asegurar el propio desarrollo profesional utilizando conocimientos y técnicas profesionales como medio para justificar decisiones, reflexionando críticamente sobre las mismas y utilizando la supervisión como medio para mejorar y evaluar el ejercicio profesional
C24	Gestionar conflictos, dilemas y problemas éticos complejos identificando los mismos, diseñando estrategias de superación y reflexionando sobre sus resultados
D1	Capacidad de análisis y síntesis
D2	Capacidad de organización y planificación
D3	Capacidad reflexiva
D8	Capacidad de gestión de la información
D10	Toma de decisiones
D12	Trabajo en equipo de carácter interdisciplinar
D14	Habilidades en las relaciones interpersonales
D15	Reconocimiento y respeto a la diversidad y la multiculturalidad
D19	Adaptación a nuevas situaciones
D23	Motivación por la calidad

Resultados de aprendizaje

Resultados previstos na materia		Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1.-Conocer y comprender los conceptos de salud y enfermedad y sus factores determinantes.					
		A3	B1	C2	D1
		A5	B2	C12	D3
				C14	D8
				C19	D10
				C20	
2.-Conocer y comprender la situación social de las personas sobre el binomio salud-enfermedad, con especial referencia al sistema de género, desigualdad social, cultura y ciclo vital.		A1	B1	C1	D1
		A2	B2	C6	D3
		A3	B5	C7	D8
			B6	C15	D12
				C17	D14
				C18	D15
				C21	
				C22	

3.-Identificar y valorar las necesidades sociales vinculadas a los problemas de salud y su repercusión en la vida de las personas afectadas y comunidades afectadas y las estrategias de atención y apoyo pertinentes la cada situación.	A4	B1	C1	D1
		B2	C5	D2
		B3	C13	D8
		B4		D14
				D19
				D23
4.-Reconocer las características de los problemas de salud que dan lugar a necesidades de atención y apoyo sociales, con especial referencia a las minusvalideces, a la dependencia, a los problemas de salud mental y a las adicciones.	A3	B1	C3	D1
		B2	C4	D2
		B4	C8	D3
			C15	D8
			C23	D12
			C24	D14
				D15

Contenidos

Tema

1. Concepto y determinantes de la salud y la enfermedad	1.1, Concepto de la OMS de salud y enfermedad 1.2 Conceptos vinculados la dependencia, la discapacidad, la deficiencia y la minusvalía. La CIF. 1.3 Clasificación internacional de las enfermedades: la CIE o ICD y el DSM-5 1.4 Los determinantes sociales de la salud y la enfermedad 1.5 Prevalencia e incidencia de las enfermedades en España y en Galicia
2. Relaciones entre la salud y la situación social de las personas, género, cultura, estatus social y el ciclo vital. Binomio salud-enfermedad	2.1 Vulnerabilidad social. Fragilidad y sarcopenia. 2.2 Dependencia. Situación actual. Recursos de atención. 2.3 El Sistema de atención la dependencia (SAAD) en el estado (IMSERSO) y el Sistema de atención la dependencia en Galicia. 2.4 La atención sociosanitaria: ¿realidad o entelequia?
3. Necesidades sociales vinculadas a los problemas de salud y su repercusión en la vida de las personas y comunidades afectadas. Estrategias de atención y apoyo pertinentes en cada situación.	3.1 Atención sociosanitaria en Galicia, España y en el mundo 3.2 La Seguridad Social y el Sistema nacional de Salud- Sistemas autonómicos 3.3 Problemáticas específicas en los diferentes grupos etarios: infancia, adultez y vejez. Estrategias estatales y en Galicia 3.4 Estrategias de atención del Ministerio de Sanidad. La Estrategia en la cronicidad. Planes y Programas de salud para la intervención sociosanitaria.
4. Características de los problemas de salud que dan lugar a necesidades de atención y apoyo sociales: minusvalideces, situaciones de dependencia, salud mental, adicciones y otros.	4.1 Concepto de síndrome como causa de problemas de salud. Características de la intervención sociosanitaria. 4.2 Síndromes físicos más comunes como causa de dependencia sociosanitaria 4.3 Los síndromes sensoriales como causa de dependencia sociosanitaria 4.3 Síndromes neurológicos y mentales como causa de dependencia sociosanitaria 4.4 Los trastornos neurocognitivos (antiguas demencias) en el DSM-5. Abordaje social y sociosanitario. 4.5 Las adicciones en salud.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Lección magistral	25.5	25.5	51
Estudio de casos	0	33.5	33.5
Seminario	22.5	29	51.5
Examen de preguntas objetivas	1	12	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodologías

	Descripción
Actividades introductorias	Presentación de la materia: como desarrollaremos la materia a lo largo del curso.
Lección magistral	Exposición general por parte del profesorado de los contenidos de la materia.
Estudio de casos	Realización de casos prácticos relacionados que los contenidos teóricos de la materia.

Seminario	Se emplearán como complemento de las sesiones magistrales. Consistirán en la lectura previa de textos y documentos y la realización de Trabajos individuales para ser debatidos y expuestos en las sesiones. También se realizarán análisis y resolución de ejercicios/trabajos prácticos que garanticen la integración de conocimientos y habilidades teórico-prácticos de la asignatura. Si se considera oportuno para el desarrollo de alguna cuestión concreta se aportarán expertos en el aula.
-----------	--

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Lección magistral	Tutorías grupales e individuales para la orientación y complementación del estudio de los temas planteados
Seminario	Los trabajos serán apoyados mediante tutorías presenciales (precisara al menos una tutoría tanto para Alumnado presencial como en el presencial y previa cita), para la evaluación y orientación del aprendizaje de las competencias en cada caso
Estudio de casos	Orientación personal la demanda para apoyo bibliográfico y documental, o de busca de recursos en la literatura científica.

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaje			
Estudio de casos	Entrega de casos prácticos y trabajos individuales en tiempo y forma relacionados que los contenidos teóricos y prácticos de la materia.	30	A2 A3 A4 A5	B2 C3 C6 C12	C2 D2 D3 D8 D10 D14 D15 D19 D23 C21 C22 C23 C24	D1
Seminario	El alumnado para garantizar el desarrollo el aprendizaje de la materia deberá traer realizadas las tareas encomendadas para cada sesión del seminario (esquema de las lecturas y/o resolución de ejercicios así como su exposición cuando les corresponda). Solo podrá ser evaluado positivamente en este apartado si cumple con las tareas solicitadas de forma correcta (en tiempo y forma).	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5	C1 C2 C3 C4 C5 C7 C8 C13 C15 C23 C24	D1 D2 D3 D8 D12 D14 D15 D19 D23
Examen de preguntas objetivas	*Examen tipo test de respuesta única sobre caso práctico, aprendizaje y competencias teóricas.	50	A5 B2 B3 B4	B1 C15 D3 D8	C3 D15 D3 D8	D1 D3 D23

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder superar la materia deberán aprobarse previamente y de forma independiente cada una de las pruebas previstas en el apartado de evaluación. En todo caso, el alumnado no podrá ser evaluado si no presenta en tiempo y forma en tareas encargos.

Se advierte el alumnado que no se guardará ninguna nota para el curso siguiente, este aspecto rige tanto para el alumnado asistencial como no asistencial.

SISTEMAS DE EVALUACIÓN

-ALUMNADO ASISTENCIAL

: será considerado cómo tal aquel que tenga una asistencia mínima del 80% a las sesiones magistrales, un 80% a los seminarios y demás actividades de aula, y realice y supere los trabajos encomendados a lo largo del curso.

En caso de no cumplir con este requisito serán evaluados como alumnado no asistencial. Las modalidades así como la puntuación es la que está establecida en las metodologías de evaluación.

Se recuerda que solo se podrá aprobar la materia cuando se obtenga un aprobado en cada una de las metodologías de forma independiente.

-ALUMNADO NO ASISTENCIAL

: aquel alumnado que no cumpla los requisitos mínimos de asistencia a las clases (sesiones magistrales y seminarios) o no realice los trabajos encomendados en tiempo y forma.

Este alumnado será evaluado en una prueba final global y única que consistirá en (cada una de las partes deberá estar aprobada por independiente para poder superar la asignatura):

-Examen final en la convocatoria oficial tipo test (igual formato y sistema de corrección que para los asistentes). Este examen versará sobre los contenidos teóricos de las sesiones magistrales y seminarios. Puntuará un 50%

-Entrega de un dossier que recoja los trabajos realizados por el alumnado asistencial para las tareas de los seminarios y de los casos prácticos realizados por el alumnado asistencial

. Puntuará un 50%.

ADVERTENCIA:

El seguimiento continua de las actividades de aula, se realizará a través de la Plataforma Faitic, por lo tanto todo el alumnado matriculado (tanto asistencial como no asistencial) debe estar inscrito en dicha plataforma desde lo inicio de curso, con su fotografía personal subida a plataforma o presentada en Ficha en papel.

En la convocatoria de julio serán evaluadas solo aquellas pruebas y competencias que no se habían superado en la convocatoria anterior.

Las fechas de examen se pueden consultar en el Tablón de anuncios de la Facultad de Ciencias de Educación o en la página Web de la Facultad en el siguiente enlace, en el apartado de exámenes:

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php>

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Caballer, V., **Valoracion de la dependencia**, Madrid. Editorial Pirámide, 2007

American Psychiatric Association, **DSM-5 Manual diagnóstico y estadístico de trastornos mentales**, 1ED, EDitorial Medica panamericana, 5 Edición 2014

Castañeda García, P., **Vejez, Dependencia y Salud**, 1 Ed, Sociedad Española de Geriatría y gerontología, 2013

Querejeta Gonzalez, M., **DISCAPACIDAD/ DEPENDENCIA unificación de criterios de valoración y clasificación**, 1 ED, IMSERSO, 2004

ABELLÁN GARCÍA, Antonio; HIDALGO CHECA, Rosa Mª., **(2011). Definiciones de discapacidad en España...**, 12 Ed, CSIC, 2011

Hidalgo Lavié, A. y Lima Fernández. A. I., **Trabajo social socio-sanitario. Claves de salud pública, dependencia y trabajo social. I**, 1 Ed, Consejo general de trabajo Socia, 2017

Martín Álvarez, J. P. y Hidalgo Lavié, A., **Salud pública, dependencia y Trabajo Social**, 1, Dykinson, 2012

Bibliografía Complementaria

Méjica García, J. y Bobes García, J., **Autonomía Personal y Situaciones de Dependencia. La ley de Dependencia para Profesionales Sanitarios**, Editorial Just in Time S.L, 2007

Wilkinson, R. G., **Desigualdad : un análisis de la (in)felicidad colectiva**, Madrid : Turner, 2009

Martín-Palomo, M. T., **Autonomía, dependencia y vulnerabilidad en la construcción de la ciudadanía**, ZERBITZUAN 48. Abendua, 2010

Amor Pan, J. R., **Bioética y dependencia**, Fundacion Caixagalicia, 2013

VVAA, **GUÍA DE PRESTACIONES EDICIÓN 2012 Para Personas Mayores, Personas con Discapacidad Y Personas en situación de Dependencia. Recursos Estatales y Autonómicos**, 1 ED, IMSERSO, 2012

OMS, **Informe Mundial sobre Envejecimiento y salud**, 1, OMS, 2015

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Ética y trabajo social/O05G220V01502

Geriatría para trabajadores/as sociales/O05G220V01910

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Habilidades sociales y de comunicación del trabajo social/O05G220V01402

Política social/O05G220V01404

Servicios sociales especializados II/O05G220V01406

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Antropología: Antropología social y cultural/O05G220V01101

Fundamentos de los servicios sociales/O05G220V01104

Introducción al trabajo social/O05G220V01105

Servicios sociales especializados I/O05G220V01304

Outros comentarios

1.-Trabajar y estudiar de manera continuada mejora notablemente la superación de la materia, ya que los contenidos requieren asentarse de forma continua.

2.-Llevar el día las actividades planificadas para cada seminario y/o grupo pequeño. 3.-Plantear todas las dudas sobre cualquier aspecto de la materia al profesorado, tanto en el aula como en las tutorías de despacho (para otros aspectos relacionados con la materia o para afondar en dudas que por cuestión de tiempo no sea posible hacerlo en el aula)

DATOS IDENTIFICATIVOS

Servizos sociais especializados II

Materia	Servizos sociais especializados II			
Código	005G220V01406			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descriptores	Creditos ECTS	Sinalle	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Martínez Rodríguez, María			
Profesorado	Martínez Rodríguez, María			
Correo-e	subsuelo75@hotmail.com			
Web				
Descripción xeral	<p>Os Servizos Sociais, entendidos como instrumentos da Política Social que actúan sobre as necesidades sociais, son de máximo interese para @s alumn@s ó constituir un dos campos más importantes da súa actividade profesional.</p> <p>Coñecer e comprender o obxeto, mecanismos de actuación, modos de provisión dos servizos sociais especializados da promoción da autonomía e atención a dependencia así como da inclusión social resultan imprescindibles para o desempeño profesional do Traballo Social.</p>			

Competencias

Código

A1	Que os estudiantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudiantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudiantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudiantes desenvolvan aquellas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
B2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
C1	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
C3	Valorar as necesidades e opcións possibles para orientar unha estratexia de intervención
C4	Responder a situacións de crise valorando a urgencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
C6	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociendo o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
C15	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
C18	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade reflexiva
D4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
D8	Capacidade de xestión da información
D9	Resolución de problemas
D10	Toma de decisións
D11	Traballo en e con equipos diversos
D14	Habilidades nas relacións interpersonais
D15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
D16	Razoamento crítico
D17	Compromiso ético

D18 Aprendizaxe autónoma

D19 Adaptación a novas situacóns

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade para traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias	B1
Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais	B2
Establecer relacóns profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención	C1
Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención	C3
Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para fazer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados	C4
Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociendo o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, et	C6
Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma	C15
Capacidade de análise e síntese	D1
Capacidade de organización e planificación	D2
Capacidade reflexiva	D3
Aprendizaxe autónoma	D18
Comunicación oral e escrita nas lingua s nativas	D4
Capacidade de xestión da información	D8
Resolución de problemas	D9
Toma de decisións	D10
Traballo en e con equipos diversos	D11
Habilidades nas relacións interpersoais	D14
Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade	D15
Razoamento crítico	D16
Compromiso ético	D17
Adaptación a novas situacións	D19
Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade	C18
Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parteA1 da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.	A1
Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parteA2 da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vanguarda do seu campo de estudo.	A2
Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A3
Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	A4
Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	A5

Contidos

Tema	
Tema 1: Familia, Infancia e Adolescencia	Normativa autonómica: Lei de apoio a familia e a convivencia de Galicia Servizos, programas e prestacións.
Tema 2: Muller.	Normativa Servizos, programas e prestacións
Tema 3: Inmigrantes i emigrantes retornados.	Servizos, programas e prestacións.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Seminario	14	12	26
Presentación	3	5	8
Saídas de estudo	0	6	6
Traballo tutelado	6	12	18
Actividades introdutorias	2	6	8
Lección maxistral	20	32	52
Exame de preguntas obxectivas	2	30	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descripción
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudiantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Saídas de estudo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudio. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.
Traballo tutelado	O estudiante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudiante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudio, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudiante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Presentación	Realizaranse titorías individuais e grupais.
Traballo tutelado	Realizaranse titorías individualizadas e grupais.

Avaliación

	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Modalidade presencial: valoraranse os traballos solicitados e presentados polo estudiante de xeito individual e /ou grupal. Modalidade non presencial: deberán presentar un traballo práctico.	40 A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C3 C4 C6 C15 D8 C18 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19

Exame de preguntas obxectivas	Constará de 40 preguntas con dúas alternativas de resposta das cales so unha é a verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos errores, estando o corte do aprobado en 20.	60	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 C3 C4 C6 C15 C18	C1 D2 D3 D4 D8 D9 D10 D11 D14 D15 D16 D17 D18 D19
-------------------------------	--	----	----------------------------	--	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

Haberá duas modalidades de avaliação:

MODALIDADE DE AVALIACIÓN PARA ESTUDANTES ASISTENTES: Terán a consideración de asistentes aqueles alumn@s que asistan a un 80% das clases prácticas, si superan as non asistencias, 20% da totalidade das clases, pasarán automáticamente a modalidade non asistencial. Para aprobar a asignatura deberán ter aprobada a parte práctica e o examen teórico.

MODALIDADE DE AVALIACIÓN PARA NON ASISTENTES: Exame teórico de todos los contenidos de la materia, presentación dun traballo práctico, será avaliado con un examen teórico sobre la práctica. Para aprobar la asignatura deberán tener aprobado el examen teórico y práctico y el trabajo práctico.

Convocatorias seguintes

As competencias no superadas, derivadas de la totalidad o parte de las pruebas/actividades objeto de evaluación, podrán ser recuperadas en la convocatoria de junio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CASADO, DEMETRIO (COORD), **Acción y Políticas de apoyo a las familias: crianza, atención a la dependencia y fecundidad.**, Hacer, 2011

ALEMÁN BRACHO, M.C. Y GARCÉS FERRER, J., **Administración Social Servicios del Bienestar Social.**, Siglo XXI, 1966

CASADO, D. (dir.), **Avances en Bienestar basados en el conocimiento**, CCS, 2005

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Habilidades sociales e de comunicación del trabajo social/O05G220V01402

Política social/O05G220V01404

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Epistemología del trabajo social/O05G220V01204

Fundamentos de los servicios sociales/O05G220V01104

Introducción al trabajo social/O05G220V01105

Organización de los servicios sociales/O05G220V01205

Servicios sociales especializados I/O05G220V01304